

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
1. Keskkonnaamet, 07.05.2025 nr 6-5/25/7889-2	
KSH programmi ptk 1 (lk 8–9). Loetletud on KSH raames tehtavad uuringud ja ülesanded, mis vajavad lahendamist, kuid nimekirjas ei ole eraldiseisvalt kumulatiivsete mõjude hindamist (eelkõige arvestades teiste mõjupiirkonda jäävate tuulealade arenduste ja muude kavandatavate/planeeritavate tegevustega). Keskkonnaamet on seisukohal, et KSH programm on KSH koostamise lähteülesanne, mistõttu tuleb võimalik kumulatiivsete mõjude hindamine samuti KSH eesmärgiks võtta. Isegi kui praegusel ajahetkel ei ole teada teiste lähipiirkonna tuulealade arenduste seis, siis KSH koostamise vältel tõenäoliselt olukord muutub (seda on tõdetud ka KSH programmi ptk-s 5.3.9 (lk 49). Lk 9 on linnustiku-uuringu eesmärkides kumuleeruvate mõjude hindamist põgusalt mainitud: Arvesse võetakse ka erinevatelt arendusaladelt lähtuvate mõjude kumuleeruvust. Käsitliivastega seotud võimalikke kumulatiivseid mõjusid ei ole käsitletud. Ptk 5.3.9. (lk 49) ja ptk 5.5 (lk 58) käsitlevad kumulatiivsete mõjude hindamise vajadust, seega on mõistlik seda ka lk 9 loetus nimetada, et KSH-s teostatavad uuringud ja nende eesmärgid oleksid dokumendis ühetaoliselt kajastatud.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmi ptk 1 (lk 8-9) on toodud välja DP ja KSH algatamisotsuses toodud välja teemad, millega tuleb edasisel planeerimisel ja mõjude hindamisel arvestada. KSH aruandes käsitletavate teemade ülevaade, millest lähtutakse aruande koostamisel, on leitav KSH programmi ptk 5.5 (KSH sisu)
KSH programm ptk 3.5. (lk 28) ja ptk 5.4.5. (lk 56), tabel 5.1. Ekslikult on Sirtsu loodusala kaitse-eesmärkide hulgas loetletud ka linnuala kaitse-eesmärgiks olevad liigid. Palume korrigeerida, sest Natura eelhindamine jõuab järeldusele, et ebasoodne mõju Sirtsu loodusalale on välistatud, kuigi tabelis on nimetatud ka linnud, Sirtsu linnualale aga mõju välistatud ei ole	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi
KSH programm ptk 3.5. (lk 30), tabel 3.1. Kirjas on: <i>...lähimad väike-konnakotka leiupaigad on 1,5–2,0 km kaugusel, mh kattudes Anguse väike-konnakotka püsielupaigaga</i> . Märgime, et alast põhjas on siiski ka elupaik KLO9127701, mis on EELIS3 andmetel küll pikalt asustamata, kuid sellele vaatamata tuleb veenduda, kas see on jätkuvalt asustamata. Seda pikalt asustamata elupaika mainitakse KSH programmi lisas 14 (lk 4).	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis on siiski käsitletud väike-konnakotka elupaika KLO9127701, mis jääbki 2,0 km kaugusele. 1,5 km kaugusele jääb leiupaik (702), mis kattub Anguse väike-konnakotka püsielupaigaga (programmi lk 29 ja 30)
KSH programm ptk 3.5. (lk 32). Kirjas on: <i>sookurg – lähimad leiupaigad asuvad u 2,2- 2,3 km kaugusel. Üle-eestilise maismaalinnustiku analüüsis (2022) pole märgitud ära sookure kodupiirkonna ulatust</i> . Palume lisada, et sookurgedel on olulised puhversoonid ööbimispaikade ning ööbimispaikade ja toitumisalade siirdekoride ümbruses, kuid neid piirkonnas teada ei ole. Praegusest sõnastusest võib jääda mulje, et sookurega arvestamine pole vajalik.	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi
KSH programm ptk 5.3.9. (lk 49). Kirjas on: <i>...tuuleenergeetika arendamise kumuleeruvad mõjud linnustikule võivad avalduda eeskätt rändekoridori mõjutamistes</i> . Ei saa välistada, et erinevad	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
tuulepargid võivad siiski mõjuda kumuleeruvalt ka suure kodupiirkonnaga liikide elupaigakasutusele - käesoleval juhul eelkõige kaljukotkale ja must-toonekurele (potentsiaalne elupaigakasutus, kuna hetkel ei ole dokumenteeritud Alutaguse piirkonnas asustatud pesa, ehkki isendite vaatlusi on olnud).	
KSH programm ptk 5.4.5. (lk 53), tabel 5.1. Märkime, et kuigi Tudusoo linnualal olevates pesades ei ole pikka aega pesitsust registreeritud ning linnuala kaitsekorralduskava (https://keskkonnaamet.ee/media/7616/download) ei sea must-toonekure kaitseesmärgiks arvulisi näitajaid, on kaitse-eesmärk sobivate elupaikade säilitamine. Vältimaks laiema eesmärgi – säilitada võimalus Tudusoo, Sirtsu, Muraka jt Alutaguse loodusmaastikus olevate elupaikade taasisutamiseks – olulist kahjustamist, tuleb analüüsida planeeringualal ja selle läheduses paiknevate toitumisveekogude sobivust must-toonekurele.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtade ja KSH programmi Lisa 1 (<u>Vinni valla potentsiaalse tuulepargi ala TU3 loodusuuringute lähteülesanded ja meetodika</u>), kuhu lisatakse linnustiku uuringu juurde täiendav punkt: Must-toonekure potentsiaalsete toitumisveekogude seisundi hindamine (Liiva oja, Kunda jõgi ja Anguse jõgi). Planeeritava tuulepargi läheduses paiknevate vooluveekogude sobivust must-toonekure toitumisaladena hinnatakse linnustiku uuringu käigus. KSH aruandes käsitletakse teemat lähtuvalt linnustiku uuringu (mis hõlmab mh liikide poolt elupaigakasutuse kontrollimist) tulemustest
KSH programm ptk 5.4.6. (lk 57) Kirjas on: <i>Küll aga võivad tuulepargi rajamisega kaasneda kaudsed mõjud liikide rändele – rändetakistus (nii sesoonsed ränded kui ränded toitumisaladele).</i> Lindude igapäevaseid liikumisi toitumisaladele ei ole tavapärane nimetada ränneteks. Palume täpsustada, mida peetakse silmas toitumisalale rändamise all: kas suureskaalalist liikumist pesitsusaladelt talvitamispaikadesse või rände peatuspaikades tehtavaid lende ööbimis ja toitumisalade vahel. Viimasel juhul tuleb kasutada mõistet toitumislennud.	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi
Planeeringualal paiknevad maaparandussüsteemid (nt eesvoolud, sh Liiva oja ja Anguse jõgi). KSH programmi ptk-s 5.3.1 (lk 41) on kirjas, et tuulepargi rajamisega võib olla vaja teha kuivendustöid (sh kuivenduskraavide rajamine), millega kaasnev veerežiimi muutus mõjutab alade seisundit. Tõdetud on, et DP ala on valdavalt kaetud maaparandussüsteemide ja sellest lähtuva kraavitusega. Keskkonnaameti hinnangul on KSH-s vaja käsitleda, kas arendades võetakse kasutusele piirkonna olemasolevad maaparandussüsteemid ning kas võib osutada vajalikuks nende rekonstrueerimine või uute kuivendussüsteemide (nt kraavituse) rajamine (nt juurdepääsuteed ja tuulikute rajamine)? Palume välja tuua ka kuivendussüsteemide mõjuala.	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi
Palume lisada KSH programmi ptk-s 5.3.3. (al lk 42) täpsustuse, millise standardi alusel arvutatakse tuulepargi käitamisaegsed müratasemed. Muus osas on programmis	Märkus võetud arvesse. Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kasutusaegse

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
kavandatavat müra mõju analüüsi kirjeldatud piisavalt.	müra modelleerimisel lähtutakse Kliimaministeeriumi poolt tellitud ja 2025. a valminud juhendist "Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine", sh selles nimetatud standarditest
DP ala kattub Voore ja Tõnsunõmme turbamaardlatega (MRD0000373 ja MRD0000354). Märkime, et kooskõlastusi tegevusteks maardlatel annab Eesti Geoloogiateenistus vastavalt maapõueseaduse (MaaPS) §-le 15, mille lg 1 sätestab, millisteks maapõue seisundit ja kasutamist mõjutatavateks tegevusteks on luba vajalik.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna Eesti Geoloogiateenistus on määratud koostöötegitajaks
DP ala kattub riigimaal asuva vääriselupaigaga (VEP207972). Vääriselupaika (VEP) on KSH programmis käsitletud ning hinnangud võimalike mõjude kohta antakse KSH-s eksperthinnanguna, kuid palume arvestada järgnevaga. Metsaseaduse (MS) § 23 lg 1 kohaselt on VEP ala, kus kitsalt kohastunud, ohustatud, ohualdiste või haruldaste liikide esinemise tõenäosus on suur. MS § 26 lg 3 kohaselt korraldab riigimetsas VEP-i kaitset riigimetsa majandaja (RMK) vastavalt Keskkonnaministri 04.01.2007 määrusele nr 2 „Vääriselupaiga klassifikaator, valiku juhend, kaitse korraldamine ning vääriselupaiga kaitsteks lepingu sõlmimine ja kasutusõiguse tasu arvutamise täpsustatud alused“ (edaspidi määrus nr 2). Määruse nr 2 § 261 lg 2 järgi on avalik-õigusliku isiku omandis olevas metsas ja riigimetsas asuvas keskkonnaregistrisse kantud VEP-is keelatud raie, välja arvatud erandkorras tehtav raie Keskkonnaameti nõusolekul. VEP-i säilimiseks on vajalik looduslik areng ning minimaalne inim mõju. VEP võib hävida otseste (elupaikade vahetu hävimine ja killustumine kavandatud ehitiste rajamise käigus) ja/või kaudsete mõjude (veerežiimi ja valgustingimuste muutused, servaeefekti mõjud, tormimurd jms) avaldudes. VEP-i puhul tuleb võimalike ehitiste kavandamisel võtta esmaseks eesmärgiks mõjusid vältida (valides asukohti, kus mõju VEP-ile puudub). Kui mõju on vältimatu, tuleb KSH aruandes kirjeldada raadamisele minevate VEP-ide osa, kuhu lisada tabel, kui suures mahus VEP-e tegevus mõjutab, et saaks raadamisele minevad VEP-i osad asendada samaväärsetega nt 20 km raadiuses.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruande koostamisel, st VEP mõjude hindamise osas, võetakse arvesse Keskkonnaameti poolt tulnud märkustega
Märkime, et ptk-d 2. ja 2.1. on sama nimetusega: <i>Kavandatava tegevuse seos strateegiliste dokumentidega</i> . Tõenäoliselt ei ole kordamine vajalik.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi, korrigeeritakse pealkirjade numeratsiooni
KSH programmi ptk-s 1 (lk 7) on kirjas: <i>...lähteseisukohtade staadiumis on eeldatav tuulikute arv kuni 21</i> . Ptk-s 4 (lk 36) on alternatiivide kirjelduse all kirjas: <i>Alternatiiv I korral planeeritakse Vinni valla ÜP tuulealale nr 3 kuni 20 elektrituulikust...</i> Palume	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi, eeldatavaks tuulikute arvuks märgitakse 21

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
korrigeerida.	
Lisa 1 ptk 1. (lk 5). Kirjeldatakse, et üks läbiviidava linnustiku uuringu eesmärk on koguda alusinfo liigipõhiste hukkumisriskide modelleerimiseks (kui see otsustatakse mõju hindamisel läbi viia; punkt 3). Juhime tähelepanu, et KSH programmi lk 9 on sedastatud: <i>Tuulikutega ei tohi tekitada liigile olulist hukkumisriski ega ohustada linnustikule olulisi paiku ning nende omavahelist sidusust</i>, millest võib järeldada, et hukkumisriski on otsustatud hinnata. Keskkonnaamet toetab seda lähenemist, sest see annab otsustamisel lisakindlust kõigile osapooltele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Linnustiku uuringu läbiviimisel lähtutakse Mägi ja Saag, Mereinstituut (2025) juhendist: "Tuuleparkide elustiku-uuringute metoodika ja järeelseire miinimumnõuded", sh prognoositakse hukkumissagedusi.
Planeeritavad linnu-uuringute loetelu on piisav, kuid mainitud ei ole, et lähtutakse hiljuti Keskkonnaameti koostatud uuringute miinimumnõuete kavast (Mägi ja Saag, 2025)5, kus on täpsustatud aruannete metoodika kirjelduse nõudeid. Viidatakse vanematele metoodikate kirjeldustele, mida oleme veidi täiendanud. Lisame järgnevalt viidatud täiendused ja palume nendega arvestada: - Elupaigapõhistel loendustel esitada aruande koondtabelis kõigi lisa 1 ja planeeringuala mõjupiirkonna kaitsekorralduslikult oluliste liikide arvukused (või lisada tabeli päisesse selgitav lause: Teisi tuugenite suhtes tundlikke ja kaitsekorralduslikult olulisi linnuliike välitöödel ei kohatud). Liigi puudumisel kirjutada tabelisse null. Nii on üheselt selge, et liiki ei kohatud, mitte ei ole see tabelisse kanda unustatud. Elupaiga inventuuri kogu liiginimekirj on oluline lähtepunkt hilisema järeelseire andmete tõlgendamisel. - Punktvaatlustel ehk õhuruumi kasutamise metoodikas peab olema nimetatud abiseadme(te) mudel (binokkel, laserbinokkel, kaugusmõõtja, jms). - Registreerida ilmaandmed igal loendusel. - Inventuuril, kus kasutatakse peibutushääl (nt rähnid ja kakud), tuleb aruande metoodikas kirjeldada seadme(te) tehnilisi parameetrid (tootja, mudel vms, mis võimaldab tehniliste parameetrite tuvastamist), kindlasti heli esitamise valjust (dB; vajalik erinevate inventuuride tulemuste võrdlemisel või järeelseire võrreldavuse tagamiseks). Reeglina peaks andmed olema tuvastatavad seadme manuaalist. - Inventeerida tuleb kogu arendusala (kindlasti sealsed linnudele olulised elupaigad) ja arendusalast kuni 500 m kaugusele jääv ala (n-ö 500 m puhver). - Vaatlus- ja peibutuspunktid ning loendusrajad peavad aruandes olema esitatud joonisena (kaart), vaatlus- ning peibutuspunktid ka tabelina (X ja Y koordinaadid).	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Linnustiku uuringu läbiviimisel lähtutakse Mägi ja Saag, Mereinstituut (2025) juhendist: "Tuuleparkide elustiku-uuringute metoodika ja järeelseire miinimumnõuded"

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Need võivad olla esitatud töö lisades. Vajalik, sest kui teadmata põhjusel peaks kaardifailid kaotsi minema, loetamatuks muutuma vms, oleks andmed siiski olemas. - Risupesade otsingul registreerida ja esitada GPS-i rada ja otsinguks kulunud aeg (vajalik otsingupingutuse tuvastamiseks). - Veebist leitavatele kirjandusallikatele on kohustuslik aruande kirjanduse loendisse lisada veebilink või DOI (<i>digital identifier of an object</i>), sest see kiirendab aruande menetlust (võimaldab kiiresti allikani jõuda ja veenduda selle aja- ning asjakohasuses).	
Lisa 1 ptk 3 (lk 7). Taimestiku/koosluste uuringu käigus pööratakse eeskätt tähelepanu tuulikute potentsiaalsetele asukohtadele ning võimalikele ligipääsuteede/platside asukohtadele ehk potentsiaalselt raadatavale alale ja sellest 100 m raadiusesse jäävatele aladele. Märkime, et kujunenud praktika kohaselt ei ole vajalikud kaitsealuste soontaimed-, seene- ja samblikuliikide inventuurid arendusalade piirkondades lausaliselt, vaid keskendudes eelkõige kõrgema ökoloogilise väärtusega kooslustele või muudele iseloomulikele kohtadele, kus huvi pakkuvate liikide esinemistõenäosus on suurem.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Taimestiku/koosluste uuringu läbiviimisel lähtutakse Mägi ja Saag, Mereinstituut (2025) juhendist: "Tuuleparkide elustiku-uuringute metoodika ja järeelseire miinimumnõuded"
Lisa 1 sissejuhatuse peatükis (lk 3) on enne joonis 2 lõigus lõpus (<i>Tõrge! Ei leia viiteallikat.</i>).	Arvamuse alusel täiendatakse Lisa 1
2. Andres Nirgi, 08.05.2025	
1. Kuna vallana asume kaitsmata või nõrgalt kaitstud põhjaveega alal, siis peab igasuguste kaevetööde suhtes olema ülim ettevaatlikkus ja teadlikkus. Sellest lähtuvalt pakume, et kaevetööd ei tohi ületada 6 m sügavust ning vibratsioon põhjavee kivimikihtides ja pinnaveekogudes peab olema täielikult välistatud, et kaitsta põhjavee ja ümbritsevate veekogude head olukorda ja sealset elustikku Aravuse järves, Kunda jões, Liiva ojas jt	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis juba kirjeldatakse põhjavee iseloomu (sh arvestatud põhjavee kaitsega ja karstunud kivimitega; TU3 ala ei asu nitraaditundlikul, sh karstialal) piirkonnas ptk 3.4 ning võimalikke mõjusid põhjaveele ptk 5.3.1. TU3 alal ei esine looduskaitsealasid, lähimad looduskaitsealad ja nendega seotud piirangu-/sihtkaitsevööndid on kirjeldatud KSH programmi ptk 3.5 ja võimalikku mõju ptk 5.3.5. Kaevandamistegevusega seotud piirangud puudutavad siinkohal vaid Liiva oja veekaitsevööndis teostatavaid tegevusi (VeeS § 119 lg 1) mida vajadusel käsitletakse KSH aruandes. KSH käigus hinnatakse võimalikku ehitus- (sh kaevetööd), lammutus- ja kasutusaegset mõju pinna- ja põhjaveele

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	eksperthinnanguna ning määratakse olulise mõju tuvastamisel vajalikud leevendus- ja seiremeetmed
2. Arendajad peavad vastutama ehituse- ja tuulikute töötamise ajal põhjavee ja pinnaveekogude seire, vee kättesaadavuse ja puhtuse ning kvaliteedi eest ümbruskonnas 15 km raadiuses.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna tegemist ei ole lähteseisukohtade ja KSH programmile kohase arvamusega. KSH aruandes antakse hinnangu olulise (sh ebasoodsa) keskkonnamõju kohta ning seatakse tuvastatud olulise mõju puhul vajalikke leevendus- ja seiremeetmeid. Tulenevalt mõjude hindamisest ja koostööst riigiasutustega võib otsustada, kas selline meede on vajalik; tavapäraselt tuuleenergeetika planeeringutes ei seata sellist nõuet
3. Teostada tuuleala ümber vähemalt 15 km raadiuses kodude kaevudes vee kvaliteedi täielik kontroll enne ehitust, pärast ja perioodiliselt iga aasta tuuletööstuse ehituse ja töötamise perioodi vältel.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH käigus hinnatakse võimalikku ehitus- (sh kaevetööd), lammutus- ja kasutusaegset mõju pinna- ja põhjaveele eksperthinnanguna ning määratakse olulise mõju tuvastamisel vajalikud leevendus- ja seiremeetmed. Võimaliku mõju raadiuse määramisel lähtutakse varasematest uuringutest (sh viidatud KSH programmi ptk 5.3.3)
4. Teha koostööd Loodusvaatluse platvormiga erinevate ornitoloogia ühingutega ja välja töötada eraldiseisev linnustiku hukkumise hüvituskava Vinni vallale.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang. Tulemustest lähtuvalt seatakse vajadusel leevendus- ja seiremeetmed. Hüvituskava koostamine Vinni vallale ja/või riigile hüvituskava koostamine ei ole KSH aruande töö osaks, lähtudes KeHJS § 40 lg 4 toodud nõuetest
5. Arendajad peavad maksma iga aasta trahvi hukkunud kaitsealuste lindude, käsitiivaliste jt eest hüvituskava põhjal. Näiteks USA-s on trahv üle 29 000 dollari linna kohta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Eestis reguleerib kaitsealuste liikide häirimist/hukkamist Looduskaitse seadus, sh kahju piirsummat LKS § 77

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
6. Palkama sõltumatud, koolitatud seirajad koos linnukoeraga hukkunud lindude ja käsitiivaliste leidmiseks, otsimiseks igapäevaselt, et välistada hukkunute ärasõõmist kiskjate poolt ning tagada kallutamata seiretulemused.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang ning käsitiivaliste uuring. Linnustiku uuringu läbiviimise käigus selgitatakse välja mõju nii elupaikadele kui ka rännuteedele (toitumisränded, kevad- ja sügisränded), määratakse kaitsealuste linnuliikide olulised pesitsus- rände- ja toitumisalad ning liikumisteed elupaikade ja toitumisalade vahel ning hinnatakse kaasnevaid mõjusid. Käsitiivaliste uuringu läbiviimise käigus täpsustatakse vastava ala olulisust nakkhiirte eluja toitumisalana. Tulemustest lähtuvalt seatakse vajadusel leevendus- ja seiremeetmed
7. Arvestada TTÜ teadlaste soovitus: 1 MW tuulegeneraatori võimsuse kohta vähemalt 1 km kaugust elamutest.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud arvamus on 15-aasta tagusest ajast ning arvamuse juures ei ole välja toodud asjaolusid, millest see tuleneb. Vinni valla üldplaneeringu (kehtestatud Vinni Vallavolikogu 27.06.2024 otsusega nr 17) käigus viidi läbi puhveranalüüs, mille põhjal määrati mitmed sobivad alad tuuleparkide rajamiseks, vältides looduskaitselisi ja inimasustusest tulenevaid piiranguid. Üldplaneeringu kohaselt peavad tuulepargid paiknema vähemalt ühe kilomeetri kaugusel müratundlikest hoonetest, välja arvatud kokkuleppel omanikuga, kui kaugust saab vähendada 700 meetrini. Detailplaneeringu mõjude hindamisel tehakse müra- ja varjutuse analüüsid
8. Arendajad peavad hüvitama kinnisvara hinnalangusest tingitud kahjud vähemalt 15 km raadiuses. Vajadusel arendaja ostab kinnisvara välja.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Võimalikku mõju kinnisvara väärtusele ja majandamisvõimalustele käsitletakse KSH aruandes eksperthinnanguna
9. Tellida rahvusvaheliselt tunnustatud ettevõtetelt helireostuse ja vibratsiooni uuringud, mille tõesust kinnitavad erendajast ja planeerijast sõltumatud Eesti teadlased.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
10. Määrata helireostuse mõõtepunktid kõikide elanike elamutes 15 km raadiuses ja müratundlikel aladel tuulealast.	ptk 5.3.3. Tuulepargi ehitusaegset müra hinnatakse KSH läbiviimisel eksperthinnanguna. Tuulikute kasutus-/käitamisaegset müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest seadustest ja määrustest. Madalsageduslikule mürale kehtivad normtasemed on sätestatud sotsiaalministri 04.03.2002. a määruses nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“. Mürale kehtivad siht- ja piirväärtused lähtuvalt keskkonnaministri 16.12.2016 määrusest nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise meetodid“. Kuna tuulikud töötavad ööpäevaringselt ning tuulikute müra võib pidada iseloomult häirivamaks kui mõnda muud tööstusmüra liiki, siis võetakse tuuleparkide planeeringutes eesmärgiks öise sihtväärtuse (40 dB elamualadel) tagamine, mitte öise piirväärtuse (45 dB) tagamine
11. Helireostuse ja vibratsiooni uuringud peavad toimuma igal aastaajal 30 päeva järjest kõigis nõutud punktides, et saavutada kallutamata mõõtmistulemused!	
12. Mõõtmised tuleb läbi viia tuulikute keskmisel- maksimaalsel töörežiimil, mitte nende hoogu pidurdades , et vältida tulemustega manipuleerimist!	
13. Avalikustada uuringutulemused ausalt, sh valla ja maakonna meediakanalites, 30 päeva jooksul teada saamisest.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kogu planeeringu ja mõjude hindamise materjal, sh uuringud, avalikustatakse, va juhud, kui on seadusest tulenev nõue mitte avaldada elupaika
14. Arendajatel on kohustus taastada või luua uued tingimused lindude ja loomade püsielupaikade tekkeks koostöös vastavate spetsialistidega.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang. Samuti käsitiivaliste ning lendorava uuring/analüüs. Tulemustest lähtuvalt seatakse vajadusel leevendus- ja seiremeetmed
15. Arendajatel lasub kohustus likvideerida kogu tuuletööstuse infrastruktuur (vundamendist labadeni), maha matmine on keelatud.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Tuulikute eluea (u 25-30 aastat) järgne demonteerimine ja tuulepargi likvideerimine on kirjeldatud KSH programmi ptk 5.3, milles tuuakse välja, et sõltuvalt kujunenud olukorrast võidakse eluea lõppu

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	jõudnud tuulikud asendada uutega ja maa-alal jätkub tuulikute kasutamine. Kaasaegsed tuulikud koosnevad materjalidest, mida on suures osas (Keskkonnaagentuuri hinnangul kuni 90%, peamiseks probleemiks on tuulikulabade ringlusse suunamine) võimalik taas- või korduvkasutada. Vundamendi ekspluatatsioonijärgne saatus lepatakse kokku maaomanikuga
16. Arvestada tuulealade kumulatiivset koosmõju Natura 2000 linnukaitsealale, mida piiravad Tu3, Tu4 ja Tudu ümbruses asuvad tuuletööstuse alad.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku mõju kaitstavatele loodusobjektidele ptk 5.3.5 ja Natura aladele ptk 5.4. KSH aruande käigus viiakse läbi täpsustav linnustiku, käsitiivaliste uuringud ja lendorava analüüs, mille tulemustest lähtuvalt antakse KSH aruandes hinnang ka Natura alade kaitse-eesmärkides nimetatud liikidele avalduda võivatele mõjudele
17. Tu3 on rajatud rohealale ja katkestab olulise rohekoridori kaitse ja roheala vahel, mis ei ole aktsepteeritav. Rajada uus roheala ja rohekoridor	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku mõju rohevõrgustikule ptk 5.3.5. KSH aruande koostamise käigus hinnatakse mõjusid rohevõrgustiku toimimisele ja sidususele. Töö käigus tuleb leida selline planeeringulahendus, mis ei kahjusta rohevõrgustiku toimimist
18. Teha radari- ja sidehäiringute modelleerimine ja tagada leviteenuste toimimine ümbruskonnas	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Tuulikud võivad potentsiaalselt segada elektromagnetlaineid, mida kasutatakse telekommunikatsioonis, navigatsioonis, radarisüsteemides jms. KSH aruandes antakse kirjandusallikatel põhinev ülevaade antud mõjude esinemise võimalikkuse osas. DP koostamisel kaasatakse TTJA ja sidevõrkude haldajad
19. Kuna riigil puuduvad vajalikud seadmed infraheli ja elektromagnetvälja mõõtmiseks, tuleb arendus peatada kuni võimekuse saavutamiseni!!!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv. Kui planeerimisprotsessi jooksul tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest õigusraamistikust
20. Nii kõrgete ja võimsate tuuleenergia tööstusalade rajamine maismaale kodude lähedusse on pretsedenditu. Vaja on täiendavat aega ja uuringuid!!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Tuulikute maksimaalne taotletav tipukõrgus (koos labadega) maapinnast on kuni 300 m, kuid täpne tuulikute arv, paiknemine, kõrgus ja muud parameetrid lahendatakse DP-ga. Väide, et nii kõrgete ja võimsate tuulikute rajamine inimeste lähedusse on esmakordne ei päde. Paar näidet maismaatuuleparkidest, mille tipukõrgus ja võimsus on võrreldavad taotletava tuulepargi tuulikutega: Holland, Olstertocht: https://olsterwind.nl/het-windpark/ - tipukõrgus 243 meters, võimsus - 6.8 MW; Holland, Dronten: https://windparkhanze.nl/feiten-en-cijfers/ - tipukõrgus 249 m, 6MW. Mõlemad eelpool toodud tuulepargid asuvad elamutest u ühe kilomeetri kaugusel. Sopi-Tootsi tuulepargis on vähim kaugus samuti ligikaudu üks kilomeeter
21. Arendajad peavad mõõtma ja avalikustama ka maksimaalsed mürataseme tipud modelleerides ja hilisemas etapis (mitte üksnes keskmised) ja koostama selle põhjal tulemused avalikustamiseks!!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. Tuulepargi ehitusaegset müra hinnatakse KSH läbiviimisel eksperthinnanguna. Tuulikute kasutus-/käitamisaegset müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest seadustest ja määrustest. Hindamise meetodika, sh mõjuraadius, täpsustub KSH aruande koostamisel
22. Infraheli puhul tuleb mõõta lineaarsete meetoditega, välistada G-korrektsiooni kasutamist mis manipuleerib ausate tulemuste saamist.	
23. Koostada sotsiaal-majanduslike mõjude hinnang: kinnisvara hinnalangus, elukeskkonna halvenemine, migratsioon.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruandes käsitletakse võimalikku mõju

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	inimese heaolule, tervisele ja varale ning sotsiaal-majanduslikule keskkonnale, sh: – varjutuse mõju; – müra (sh infraheli mõju) ja vibratsiooni mõju; – visuaalne mõju; – mõju teedele ja liiklusohutusele; – jäätmete; – mõju ettevõtluskeskkonnale ja varale, sh mõju väärtuslikule põllumajandusmaale, põllumajandusele ja metsamajandusele ning kinnisvara väärtusele; – mõju elanike sotsiaalsetele vajadustele, sh analüüsitakse ka võimalikke kompensatsioonimeetmeid ehk kohaliku kasu võimalusi kohalike kogukonnale
24. Arendaja peab avalikustama tööstuse rajamise ja ülalpidamisega seotud kulud, sh subsiidiumid.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud arvamus ei ole planeeringuga reguleeritav valdkond
25. Esitada TUULIKOTOOTJATE sertifikaadid koos tehniliste andmetega kavandatavate turbiinide kohta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringuga ei määrata kindlat tuuliku tüüpi/marki, seega ei ole millelegi sertifikaati esitada. Planeeringuga määratakse ehituslikud nõuded ehitatavale tuulikule
26. Kui arendajad / omanikud vahetuvad, ei tohi mittemingisugune vastutus automaatselt kohalikul omavalitsusel ega maaomanikul ega kohalikul elanikul lasuda	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringuga antakse õigus ehitada teatud tingimustel. Ehitamise õigus ja kohustused on seotud maa omandiga, maa omanik lepib täiendavalt kokku tingimused arendajatega
27. Kui nõuetega ei arvestata, ei tohi tuuletööstust rajada.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringuga leitakse võimalused ja tingimused tuulepargi ehitamiseks
28. Viide rahvaalgatusele: https://petitsioon.ee/oleme-vinni-valda-rajatavate-tuulikuparkide-vastu	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
29. Kehtestada tuulealale öine müraapiirnorm 30 detsibelli ja päevane 35 detsibelli. Eesti müranormid on võrreldes Saksamaa ja Taani omadega ebasoodsad – lubatud öömüra on Eestis kõrgem.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. Tuulepargi ehitusaegset müra hinnatakse KSH läbiviimisel eksperthinnanguna. Tuulikute kasutus-/käitamisaegset müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest Eesti seadustest ja määrustest
30. Tuuleala 3 asub väärtuslikul rohealal ja katkestab Natura 2000 linnukaitseala rohekoridori. Luua uued rohekoridorid planeeritavas tuulealas	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku mõju rohevõrgustikule ptk 5.3.5. KSH aruande koostamise käigus hinnatakse mõjusid rohevõrgustiku toimimisele ja sidususele. Töö käigus tuleb leida selline planeeringulahendus, mis ei kahjusta rohevõrgustiku toimimist
31. Nõuame korrektseid 3D visuaalseid jooniseid 15 km raadiuses paiknevatest elamutest ja külade keskelt, maanteede ristmikelt.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis ptk 5.3.4: "KSH protsessi käigus tehakse ligikaudu 30 fotomontaaži tuulikust kuni 7 km kaugusel (Lemma OÜ poolt)." Asukohad määratakse esitatud arvamuste alusel, eelkõige avalikelt teedelt ja kaitsealustelt objektidelt vaadeldavatena; võimalik, et ka mõnelt lähemalt majapidamiselt
32. Üldplaneeringu kehtestamise järgselt on avaldunud uusi andmeid, mis näitavad vajadust arendus peatada kuni on selgunud mõjude ulatus ja intensiivsus.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruandes hinnatakse mõjude esinemise võimalikkuse osas ning kavandatakse olulise mõju tuvastamisel vajadusel leevendus- ja hüvitusmeetmed. Kui on välistavad tõendatud asjaolud, siis tuleks need esitada
33. Arendajate ebaausad praktikad tuuletööstusaladel varakult maade kokkuostul, enneaegsete lepingute sõlmimine maaomanikega ja neid mõjudest mitte informeerimine ja lepingurikkumised on loonud usalduskriisi mille tõttu ei ole edasine koostöö arendajaga võimalik.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringumenetluses ei anta hinnangut arendajate tegevusele. Planeeringumenetluses on tellijaks kohalik omavalitsus ning planeerija ja mõjude

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	hindaja on leitud hankemenetluse käigus. Töö võtab vastu kohalik omavalitsus, mitte arendaja
34. Teaduslik tõendusmaterjal tuuletööstuse mõjude kohta viitab vajadusele ettevaatuseks: https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2210670722006126	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Ettevaatuse puhuks viiaksegi läbi mõjude hindamise protsess. Viidatud artiklis on järeldusena toodud välja, et kuigi tuleb arvestada võimalike mõjudega inimeste heaolule, siis tuuleparkide lauskeelustamine pole mõistlik. "The key to understanding the phenomenology of infrasound lies in its extremely large wavelengths and its extremely low attenuation over very long distances. A significant portion of the infrasound from wind turbines can be measured in nearby residences, with dominant infrasound episodes at the BPF. While the level of infrasound is below the threshold of hearing, some residents become sensitized either to the infrasound vibration through floors and beds or to higher frequency, audible sound in the structure, caused by resonance. When this happens, they suffer the symptoms of chronic stress. The autonomous nervous system is involved in much the same way as it is for other phobias. There is no suggestion that the solution to infrasound sensitivity is to remove all sources of infrasound from the built environment - this is as ludicrous as suggesting the elimination of all spiders to solve arachnophobia, or all small spaces to solve claustrophobia. Wind turbines provide a valuable source of renewable energy and are likely to become more prevalent in the future."
35. Arvutada ja korvata kõike hõlmav negatiivse mõjuga seoses ja majanduslik kahju Eesti riigi ja valla varale ning elanikele ja maa ning kinnistute omanikele	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Taastuvenergia ja tuuleparkide arendamine Eestis teenib eesmärki tagada energiakindlus,

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	keskkonnasäästlikkus ning vastavus EL-i nõuetele, see on oluline osa Eesti energiapoliitikast. Planeeringu ja KSH eesmärk on leida selline planeeringulahendus, millega on olulised keskkonnamõjud välditud või leevendatud. Seega ei saa tuulepark põhjustada selliseid mõjutusi, mis kahjustavad oluliselt kinnisasja kasutamist. Asjaõigusseaduse (AÕS) § 143 lg 1 sätestab: Kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. AÕS § 143 lg 2 sätestab: Kui käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud mõjutused kahjustavad oluliselt kinnisasja kasutamist, kuid niisuguste mõjutuste kõrvaldamist ei saa mõjutajalt majanduslikult eeldada, on mõjutatava kinnisasja omanikul õigus nõuda mõjutuse põhjustanud kinnisasja omanikult mõistlikku hüvitist
36. On ette teada, et kasutatakse ebatäpseid modelleerimisandmeid umbes 70% keskmise aastase õhuniiskusega tulemuste määramine(õhuniiskuse väärad lähteandmed). Kuigi Eesti aastane keskmine õhuniiskus on 82% - 95%. KASUTADA õigeid lähteandmeid ning uuringutulemustes ja modelleerimisel neid ka selgelt väljendada	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. Tuulepargi ehitusaegset müra hinnatakse KSH läbiviimisel eksperthinnanguna. Tuulikute kasutus-/käitamisega seotud müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest seadustest ja määrustest. Hindamise meetodika täpsustub KSH aruande koostamisel
37. G-korrektsoon vähendab tegelikke mõõtmistulemusi ja pole sobiv infraheli hindamiseks. Seega seda mitte teha!!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, sama arvamus käsitleb eespool p 22

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
38. Tuuleenergia juhutootmine kahjustab energiasüsteemi stabiilsust, komposiitlabade utiliseerimine on keskkonnoahtlik.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Energiasüsteemi stabiilsusega tegeleb Elering. Kohalik omavalitsus loob planeeringuga tingimused elektriijaama ehitamiseks. Elektritehnilised tingimused liitumiseks ning energiasüsteemi stabiilsuse tagamine on võrguettevõtja otsustada. Tuulikute utiliseerimise käsitus on vastuses 15
39. Komposiitlabade matmine pinnasesse on terviserisk ja keskkonnoaht (nt Sopi-Tootsi juhtum). See olgu täielikult välistatud! Sh ka jahvatatud või purustatud labade jääkmaterjali ladustamine või matmine on keelatud!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Tuulikute utiliseerimise käsitus on vastuses 15
40. Kohe moodustada ja koguma hakata reservfondi tuulikute likvideerimiseks, et oleks kindlus, et need täielikult riigi- era- ja arendajate maadelt koristatud saavad valla piires.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Talumistasust vähemalt pool hakkab laekuma vallale, kuidas seda laekunud raha kasutatakse on planeeringust sõltumatu otsus
41. Tuhandeid aastaid moodustunud viljakas pealmine mullakiht (u 1,5 m) tuleb eraldi ära koorida ja mõistlikult kasutada või ladustada, vältida maapinna segipööramist.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Üldjuhul seatakse ka planeeringulahenduses nõue viljaka mullakihi mõistlikuks kasutamiseks
42. Arvutada välja täiteks minevad kogused (näiteks Saardes 38 tuuliku jaoks miljonid tonnid) ning teavitada avalikkust karjääridest, kust see kõik kaevatakse.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Laiemat mõju loodusressursside kasutusele, sh tuulepargi rajamiseks vajaliku ressursside mahu ligikaudne prognoos. Kust materjali hangitakse selgub lõplikult tuulepargi ehitushane käigus
43. Kogu ala peab jääma avalikuks kasutamiseks igal ajal kohalikele elanikele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Peale tuulikute positsioonide selgumist määratakse koostöös maaomanikega teed, mis jäävad avalikuks kasutamiseks. Koostöös maaomanikega selgitatakse, kas teedeväline ala määratakse avalikuks kasutamiseks
44. Tagada ligipääs tööstusega seotud infole ja kõikidele uurimistulemustele väliste partnerite ja kolmandate osapoolte jaoks hinnangute andmiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, vt vastus 13
45. Iga aasta lõpus esitada aruanded linnustiku, loomastiku, käsiivaliste, müra, infraheli, pinna ja põhjavee jm mõjude seirete kohta.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
46. Kuna planeeritaval alal on Kunda jõgi, Liiva oja, Aravuse järv jt siseveekogud, tuleb seirata nende elukeskkonna hetke seisukorda enne tööstusala rajamist, mis halveneb tuuletööstuse helireostuse, vibratsiooni ja tiivikulabade kulumisest eritunud plast- ja keemilise reostuse ja kõige muu tõttu.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vajalikud seiremeetmed määratakse planeeringu koostamise käigus
47. Jätta iga tuuliku ümber kasvama 7ha metsa mis juba praegu ala peal kasvab.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Üldine põhimõte on planeerimisel, et raadatava metsa kogus on minimaalne, selle vahemik on tuuliku kohta 1...3 ha, olenevalt metsasusest ja olemasolevast taristuvõrgust. Planeeringuga lahendatakse ära rohevõrgustiku toimimine, kuid tõenäoliselt ei määrata ei 20 ha puutumatu loodusega metsa suuruse nõuet ega ka raiekeeldusid; sellised võimalikud kompensatsioonialad on üldjuhul vajalikud siis, kui on vaja kompenseerida kellegi elutegevust (vt vastus 35)
48. Tuulikute vahelised alad peavad jääma ligikaudu 20ha suurusteks puutumata loodusega aladeks järgneviks vähemalt 90-ks aastaks.	
49. Tuulikute alusel ja ümberkaudsetel olevatel aladel raie- võsalõikuse- harvenduse- ja raadamise tegevus olgu keelatud järgneviks 90-ks aastaks, et soodustada võimaliku looduslikku keskkonna ja elustiku arengut ja taastumist.	
50. Uurida ja avalikustada tulemused enne tuuletööstuse ala rajamist ja pärast kogu tööstuse töötamise aja vältel iga aasta ümberkaudsetes pinnaveekogudes ja Aravuse kalakasvanduses kalade, kalaimade jt hetkeolukorda ja elutingimusi, sigimise võimet ning selle kõige eelmainitu kahjustumist ja kadu protsentuaalselt pärast tööstusala rajamist. Tulemused avaldada kohalikes meediaväljaannetes 30 päeva jooksul.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, veekogude käsitus vastus 2, avalikustamine vastus 13
51. Uurida, hinnata ja avalikustada 15km raadiuses ja ka tuuleala sees biomassi sh metsa ja rohumaa kasvukiirust enne ja pärast tuuletööstusala rajamist ning koostada protsentuaalne võrdlus erinevustest. Tulemused avalikustada 30 päeva jooksul kohalikes meediaväljaannetes.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruandes käsitletakse teemat tuginedes olemasolevatele teadusuuringutele, st antakse hinnang. Eraldi uuringute koostamist ei nähta ette
52. Tuulikute lubatud kõrgus koos tiivikuga maksimaalselt 100m.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud suurusega tuulepark ei ole konkurentsivõimeline
53. Tuulikute lubatud koguarv maksimaalselt 3tk	
54. Igasugune ennatlik raie- raadamise ja harvenduse tegevus tuulealal 3 olgu peatatud kuni uuringute lõpuni! Vastavad läbirääkimised teostada 14 päeva jooksul RMK ja erametsaomanikega.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kohalikul omavalitsusel ei ole võimalik reguleerida raiet detailplaneeringu alal. Raiete metsateatiseid on esitatud ptk 3.1 joonis 3.1.

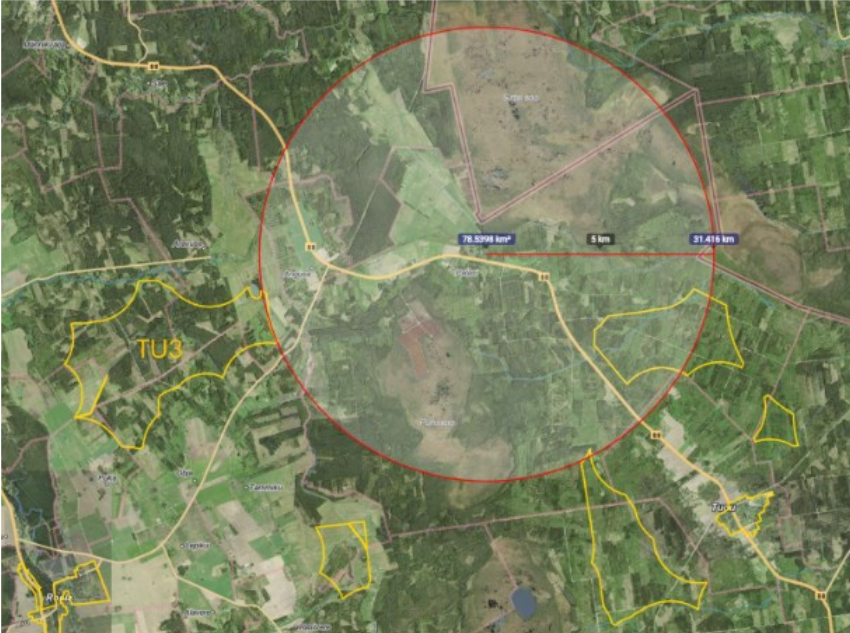
Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
55. Teavitada individuaalselt kuni vastuste saamiseni kõiki kinnistute ja maaomanikke 6km raadiuses tuulealast! Mitte vähem!	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kus tuuakse välja, et kaasatakse maaomanikke kolme kilomeetri ulatuses planeeritavatest tuulikutest. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse kõiki neid isikuid, kes on andnud soovi olla kaasatud, saates valla üldadressile kirja, kus teatatakse teadete edastamise viis ja selleks vajalikud kontaktandmed
56. Igasugune tegevus kooskõlastada lisaks Põlisrahvaste ühendusega. Kontaktisik Kalev Ots telef. 5527219	Arvamuse alusel ei saa täiendada lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuid kui esitakse konkreetne isik koos e-aadressiga, siis on see võimalik lisada kaasatavate nimekirja ja täiendatakse lähteseisukohad ja KSH programmi. NB! Valla poolt helistati mitmel korral esitatud numbrile, kuid isik ei vastanud. Planeerimisel on põhimõte, et kaasatavaid teavitatakse valminud eelnõudest ja neil on võimalik avaldada arvamust. Kooskõlastamine toimub vaid riigiasutustega
56. Tagada 20km raadiuses kohalikele elanikele, valla asutustele ja ettevõtjatele 50% soodustus ja lisaks varustuskindlus elektrikatkestuste korral, sest varustuskindluse eesmärgil tuuletööstusalade rajamist ju ka planeeritakse.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna planeeringuga ei saa määrata elektri ja sellega seonduvate muude teenuste hinda. Võimalikud soodustused arendajatel poolt saavad planeeringu protsessi käigus välja tulla, kuid need ei saa kehtiva õiguse kohaselt olla osaks volikogu poolt kehtestatavast planeeringust
57. Tagada reaalses mõjuala raadiuses 15km elanikele, ettevõtjatele ja valla asutustele energiahind 5senti kw/h, sest tuuletööstusala rajamine pidavat ju energiahinnad alla tooma rahva jaoks ning seda on arendajad Sustainable Investment jt kinnitanud.	
Palume kõiki esitatud punkte käsitleda KMH kava ja edasise planeerimise protsessis kohustusliku lähtealusena. Soovime, et meie ettepanekud jõuaksid nii Vinni valla ametkondade kui ka planeeringu koostaja töölauda õigeaegselt ja saaksid sisuliselt arvesse võetud.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud teemasid käsitletakse planeerimisel ja mõjude hindamisel
3. Keskkonnaagentuur, 14.05.2025 nr 6-6/25/662-3	
Täname kaasamast Vinni valla detailplaneeringu (TU3) lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi menetlusse. Saadud info Vinni valla tuuleparkide planeerimisest on Keskkonnaagentuurile suure tähtsusega seoses ülevaate saamisega	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Üldplaneeringus on määratud tuuleparkide edasiseks planeerimiseks sobilikud alad. Üldplaneeringus

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
tuuleenergeetika arenduste hetkeseisust kui ka meteoroloogiliste radarite võrgu laiendamisega. Kuna radarmõõtmiste kvaliteet võib olla mõjutatud tuulikute sõltuvalt nende paiknemisest ja kaugusest radarite suhtes. Meteoroloogiline radar (edaspidi ilmaradar) on kaugseire seade, eesmärgiga mõõta atmosfääris esinevaid sademeid (vihm, rahe, lumi jne). Oma tööpõhimõttelt on ilmaradar nagu iga teine aktiivne radarisüsteem. Eesti ilmaradarid töötavad C-riba sagedusalas (~5.6 Ghz), mis tähendab, et tuulikute füüsiline suurus on piisav, et segada radarikiire levikut atmosfääris ja vähendada sademete täpseks mõõtmiseks kasulikku võimsust läbi otsese takistamise, kui ka läbi valepeegelduste tekitamise andmetes. Hetkel on Eestis operatiivselt kasutusel kaks ilmaradarit Harkus ja Sürgaveres. Projekti “Üleujutusohu ennetamine ja leevendamine, hoiatussüsteemid” (projekti number: 021-2027.2.03.23-0019) raames kavandatakse Vinni valda, Palasi külla, Tudumetsa 3 krundi (katastrinumbriga 90005:001:0080) läänepoolsesse nurka (täpne asukoht veel määramata) umbes 35 m metallisõrestiktorni otsa uut ilmaradarit, et tõsta sademete mõõtmiskvaliteeti Mandri-Eesti kirdeosas. Kuigi ilmaradar on paigutatud torni otsa (kõrgemale puudest ja muudest lähedalasuvatest kõrgematest objektidest), siis mõnesaja meetrised tuulikud mõjutavad radarite tööd ka mitmekümne kilomeetri kauguselt. Olemasoleva radarivõrgu ulatuses on praktiline kogemus nii Pakri (~30 km Harku radarist), Sopi-Tootsi (~46 km Sürgavere radarist) ja Saarde tuuleparkidega (~42 km Sürgavere radarist), kus kõik tuulepargid põhjustavad häireid ilmaradarite andmetes. Riiklikku meteoroloogist seiret ja energiasõltumatust vastandamata tuleks lähtuda mõistlikkuse printsiibist mõlema valdkonna koosseksisteerimisel. Eestis puudub ilmaradareid kaitsev õiguslik alus, kuid WMO (Maailma Meteoroloogiaorganisatsioon) (WMO, 2010) ja Euroopa (EUMETNET OPERA) tasemel (Leijnse et al., 2022) on olemas soovituslikud juhised ilmaradarite ja tuuleparkide omavahelise mõju vähendamiseks. WMO soovituslike juhiste järgi on ilmaradarite ümbrus jaotatud ringikujulisteks tsoonideks. Kuni 5 km raadiuses ei soovitata paigaldada ühtegi tuulikut, ehk kehtiks n-ö keelutsoon. 5-20 km ulatuses soovitatakse põhjalikku analüüsi ilmaradari ja tuulikute asukohtade osas, kuna ilmaradarist otsenähtavuse korral võib tuulepargi suunaline sektor ilmaradari andmetes tugevalt mõjutatud olla. Teisalt on optimaalse tuulikute asukoha valikuga võimalik vastava mõjutatud sektori nurkulatust vähendada. 20-45 km ulatuses võib endiselt teatud negatiivne mõju	ei ole määratud kavandatava ilmaradari asukoht koos tulenevate piirangutega. Koostatav detailplaneering on algatatud üldplaneeringu alusel. Meteoroloogiliste radari ehitamine on samuti kindlasti oluline tegevus. Kuna arvamusest ei tule välja, missugune on mõju alates viiendast kilomeetrist, siis on vajalik ühine kokkusaamine, et selgitada radari kavandamisest tulenev mõju planeeritavale tuulepargile

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
tuuleparkidel ilmaradari andmetele olla, kuid seda loetakse juba vähesel mõjuga alaks. Kaugemal kui 45 km ilmaradarist loetakse mõju väikseks, kuid teatud atmosfääritingimustes võib tuuleparkide mõju siiski vähesel määral esineda. Kõnealune TU3 ala jääb kavandatava ilmaradari asukohast läände (Põlula metskond 64, 90003:001:0490) jäädes radarist 5-20 km ulatusse (Joonis 1). Arvestades piirkonna suhtelist tasast geograafiat võib aimata, et mõnesaja meetrise tipukõrgusega tuulikud hakkavad suure tõenäosusega ilmaradari tööd negatiivselt mõjutama, kuna sellise vahemaa peale jäävad tuulikud füüsiliselt radarikiire ette. Täpne mõju pole siiski teada, kuna Eestis pole varasemalt põhjalikku analüüsi tuulikute negatiivsest mõjust ilmaradaritele teostatud. Samas on illustreerivaid näiteid teistest riikidest. Näiteks Soomes teostati samal eesmärgil planeeritava tuulepargi kontekstis modelleerimised võimaliku tuulikute mõju ulatusest ilmaradarite mõõtmistele (Ellis, 2023). Nimetatud raportist võib näha näitlikke mõjusid nii tuuliku statsionaarsest mastist, kui ka liikuvatest labadest. 	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Joonis 1. Kavandatava ilmaradari asukohast 5 km raadiusega ring, läände jääv kavandatav tuulepargi arenduse ala TU3. Siinkohal väljendame soovi tuulepargi arendajatele, kui ka Vinni valla ametnikele, et planeerimise faasis arvestada tuulikute võimalikku negatiivset mõju ilmaradari mõõtmiste kvaliteedile ja kaaluda meetmetega, et seda mõju võimaluste piires vähendada. Suurim mõju avaldubki just tuulikute füüsilistest mõõtmetest ja kaugusest ilmaradarist. Kokkuvõtvalt, oleme hinnanud planeeritava tuulepargi mõju Keskkonnaagentuuri planeeritava ilmaradari tööle ning mõju ilmaradari andmetele on tõenäoliselt tugev, lähtudes olemasolevate tuuleparkide mõjust olemasolevatele ilmaradaritele, ning arvestades tõenäolisi tuulikute kõrgusi ja TU3 ala kaugust kavandatavast ilmaradarist, kuna tuulepark asuks ilmaradarile suhteliselt lähedal (5-20 km vahemik). Viited WMO, 2010, CIMO-XV: Commission for Instruments and Methods of Observation – Fifteenth session (WMO-No. 1064), Annex VI. https://library.wmo.int/viewer/32298/?offset=#page=66&viewer=picture&o=bookmark&n=0&q=Ellis, J., 2023, Impact of the Proposed Luumäki-Suurikangas Wind Farm on the Kouvola Kaipiainen Finnish Weather Radar. https://www.ymparisto.fi/sites/default/files/documents/LIITE%2015_QINETIQ-23-02020%20Luumaki%20suurikangas%20CLOUDSiS%20assessment%201.0.pdf Leijnse H., Teschl, R., Paulitsch, H., Teschl, F., Holmes, G., Sidelrud, L., F., 2022. OPERA-4: On the coexistence of weather radars and wind turbines. https://www.eumetnet.eu/wp-content/uploads/2022/08/OPERA_wind_turbine_report_20220225.pdf	
4. Piirkonna elanikud, 16.05.2025	
Teeme ettepaneku koostada Vinni valla volikogule eelnõu ettepanekuga 26.09.2024 otsusega nr 20 algatatud detailplaneeringu ja keskkonna nõuete hindamine TU3 alal peatada ning algatada Vinni valla üldplaneeringu muutmine, mille sisuks on TU3 tuuleala tühistamine:	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu lõpetamist. Võimalik detailplaneeringu lõpetamine või üldplaneeringu ümbervaatamine on eraldi protsessid
1. Tööstusliku tuulepargi rajamine Vinni valla geograafilisse keskpunkti avaldab tugevat ebasoodsat mõju s.h eelkõige kohalike elanike elukeskkonnale.	
2. Tuulepargi rajamine 886 ha alale, millest enamus on metsaala on otseses vastuolus kliimapoliitika põhialustega, mille oluliseks meetmeks asustusaladel on rohevõrgustiku säilimine. Tuulepargi rajamisega kaob Vinni valla olulisim roheala.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
3. Tuulepargi rajamine on vastuolus kliimamuutustega kohanemise arengukavaga aastani 2030(Maismaa ökosüsteemide valdkonna kohanemismeetmete eesmärk on maismaa ökosüsteemide hea seisundi, funktsioonide ja ressursside säilimine). Metsaala muutmine tööstuspargiks muudab otseselt roheala funktsiooni ja hävitab kohaliku ökosüsteemi.	
4. Tuulepargi rajamine on vastuolus Lääne-Virumaa kliima-energiakava tegevuskava eesmärgiga: muutuvast kliimas on tagatud elupaikade ja maastike mitmekesisus ning maismaa- ja veeökosüsteemide soodne seisund ja terviklikkus ning sotsiaalmajanduslikult oluliste ökosüsteemiteenuste pakkumine piisavas mahus ja piisava kvaliteediga.	
5. Tuulepargi rajamine on vastuolus Lääne-Viru maakonna arengustrateegiaga 2023-2035 (Lääne-Viru maakonnaülene prioriteetne tegevus on loodusressursside säästlik kasutamine, keskkonnahoid ja kestlik keskkonnakasutus).	
6. Tuulepargi rajamine on vastuolus Lääne-Viru maakonnaplaneeringuga, mis seab tingimuseks, et rohevõrgustiku aladel tuleb hoiduda metsamaa sihtotstarbe muutmisest ja metsa raadamisest, tuleb säilitada haruldasi taimekooslusi ja väärtuslikke elupaiku, s.h looduslike ja poollooduslike alade osatähtsus ei tohi rohevõrgustiku tugialal langeda alla 75 %.	
Alternatiivina, kui Vinni valla volikogu ei peata detailplaneeringu koostamise protsessi ja ei algata üldplaneeringu muutmist tuuleala TU3 tühistamiseks: Laiendada keskkonna hindamise ala kavandatava tegevusega piirnevate külade kogu territooriumil s.t et mõjusid hinnatakse Anguse, Aravuse, Kulina, Obja, Puka, Tammiku ja Võhu küla kogu territooriumil, mitte ainult detailplaneeringu alal ja sellest kuni 1,5 km raadiuses asetsevatel kinnistutel (üksikküsimustes 3 km ja 6-7 km), kuna puudub varasem kogemus planeeritava kõrgusega tuulikute mõju ulatuse kohta. Külade elanikud on huvitatud adekvaatsest mõju hindamisest nende elukohas.	
Hinnata tuleb: 1.Mõju veekogudele(Kunda jõgi, Aravuse järv) ja põhjaveele(veerežiimi muutus, kvaliteet, täielik reostatus) tuulepargi ehituse-, ekspluateerimise- ja võimalikul likvideerimise perioodil;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine veerežiimile, sh põhjavee ja pinnavee kvaliteedile on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.1
2.Mõju maakondliku tähtsusega rohevõrgustikule, elusloodusele s.h kogu taimeistikule, linnustikule ja loomastikule, mitte ainult kaitsvatele liikidele nii ehitus- kui ekspluatatsiooni perioodil;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine elusloodusele on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.5

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
3. Milline on varjutuse ulatus tuulepargiga piirnevates külades;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine varjutusele on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.3
4. Milline on müra ja vibratsiooni tase ehituse ja eksploatatsiooni perioodil nii hoonetes kui õuealal;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine mürale ja vibratsioonile on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.3. Täpsemad teemakäsitlus tuleb KSH aruandesse
5. Visuaalne mõju(taluvusläve ületamise oht) ja mõju maastikule, arvestades et tegemist on maakondlikku ja piireületavat(Ida- Virumaa) tähtsust omava rekreatsioonialaga ja hajaasustus piirkonnaga, mille elanikud tavapäraselt viibivad suure osa päevasest ajast õuealal, mitte hoones sees;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine maastikule on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.4
6. Mõju isiklikule varale;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine varale on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.6
7. Mõju inimeste liikumisvõimalustele s.h teede läbitavus ehitusperioodil;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine varale on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.6
8. Mõju riigikaitselisest aspektist, kas tuulepark võib osutada ründeobjektiks ja milline on sel juhul risk elanikkonna turvalisusele;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Tuulikuid planeeritakse vähemalt ühe kilomeetri kaugusele elamutest (va erikokkulepped)
9. Mõju mobiili-, raadioside- ja televisioonisignaali levile;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine varale on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.11
Planeerida tuleb negatiivsete mõjude kompenseerimise meetmed kõigile piirnevate külade elanikele(mitte ainult kahe kuni kolme kilomeetri raadiuses tuulealast). Määrata konkreetne meetme rakendaja ja meetme rakendumise tingimused s.h:	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna nimetatud teemad on KSH programmis käsitletud. KSH aruande koostamise käigus hinnatakse vastavaid mõjusid ja kui selguvad asjaolud (olulised ebasoodsad mõjud), siis töötatakse välja ka vastavad leevendusmeetmed, arvestades seejuures mõju ulatust
1. Uue kaevu projekteerimine ja ehitamine kvaliteetset vett tagavast veehorisondist	
2. Mobiili-, raadioside- ja televisioonisignaali levi tagamine	
3. Liikumisvõimaluste tagamine(teede korrashoid)	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
4. Tervisekulude kompenseerimine s.h taastusravi tuulepargist tulenevate võimalike negatiivsete mõjude korral	
5. Vara väärtuse langemise kompenseerimine	
6. Müra, visuaali, varjutuse, elu- ja looduskeskkonna kahjustumise taluvustasu maksmine (võimalik on kasutada täiendavalt tuulikute lähistel elavatele inimestele makstavale taluvustasule ka kohalike omavalitsuste keskkonnahäiringu hüvitise osa)	
Täname võimaluse eest ettepanekuid teha, eeldame planeeritava tuulealaga piirnevate külade elanike jätkuvat kaasamist.	
5. Muinsuskaitseamet, 16.05.2025	
Palume keskkonnamõju strateegilise hindamise aruande koostamisel arvestada, et keskkonnamõjuks pole mitte ainult mõju looduskeskkonnale, vaid ka keskkonna kaudu avalduv mõju kultuuripärandile, maastikule, inimese tervisele ning sotsiaalsetele vajadustele ja varale.	Puudub otsene sisend lähteseisukohtadele ja KSH programmile
Põhiseaduse kohaselt on Eesti riigi eesmärk ja ülesanne tagada rahvuse, keele ja kultuuri säilimine läbi aegade. Kultuuripärand on meie kultuuri ja identiteedi oluline osa, millest moodustuvad mälumaastikud toovad füüsiliselt nähtavale ajaloo kihistused. Eesti väiksusest hoolimata on mälumaastikud piirkonniti erinevad, mis annab kohalikule omavalitsusele võimaluse piirkondade arengu suunamisel ning konkurentsieeliste loomisel sellega arvestada ja selle kaudu eristuda. Kultuuripärandi väärtustamine, arendamine ja säilitamine on ühtaegu ühiskonna ühine kohustus ja võimalus. Kultuuripärand ja sellega seotu on taastumatu ressurss. Mis kord hävinud, seda enam tagasi ei saa. Inimtegevus on sajandeid koondunud samadesse paikadesse, selle jäljed on enamasti tajutavad ja nähtavad, kuid vahel säilinud ka peidetult (nt arheoloogia). Meieni jõudnud kultuuriväärtuste teadvustamine, väärtustamine ja hoidmine on vajalik, et anda see võimalikult tähenduslikult ja terviklikult edasi järgmistele põlvetele ning garanteerida neilegi mitmekesine ja mälu kande elukeskkond. 1. juunil 2018 jõustus Eesti suhtes Euroopa maastikukonventsioon. Konventsiooni kohaselt ei ole maastik pelgalt loodus ega lõpe linnapiiriga, vaid on hoopis laiem: inimese tajutav ala, mille omadused on tekkinud loodusliku ja/või inimtegevuse tulemusena või nende koosmõjus. Konventsioon rõhutab kohaliku tasandi otsuste olulisust maastiku kaitsel, planeerimisel ja korraldamisel. Maastik on tervik ja sellega tuleb ruumilise planeerimise otsuste tegemisel arvestada.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Maastikus olulist mõju omavad muudatused (nt päikese- ja tuulepargid, maavarade kaevandused jms) tuleb kavandada mälestistelt ja nende kaitsevöönditest välja ning asukohtade valimisel tuleb arvestada, et need ei vähendaks riiklike mälestiste ega ka kohalikul tasandil olulise kultuuripärandi iseloomulikku maastikulist ilmet, nende ruumilist kvaliteeti ega halvendaks nende kasutamist või kasutusse võtmist (müra, muud segavad faktorid).	
TU3 ala on kavandatud Vinni valla keskossa, kus ehitatavad tuulikud võivad avaldada mõju ümbruskonnas paiknevatele mälestistele ja kultuuripärandi objektidele, sh Viru-Jaagupi kirik ja kalmistu, Voore, Kulina ja Küti, kaugemal ka Põlula ja Muuga mõisakompleksid. Nendele ja neilt avanevaid kaugvaateid tuleb väärtustada ning säilitada. Seetõttu on vaja analüüsida planeeringuga kavandatavate muutuste visuaalset mõju kiriku- ja mõisakompleksidega seotud kaugvaadete osas, arvestades sellega, et visuaalne mõju väärtuslikule keskkonnale oleks minimaalne.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi ning märgitakse nimetatud kohad vaatekohtadeks. Praeguses staadiumis ei saa kinnitada ja ka nõustuda kaugvaadete säilitamisega. Vastavalt MuKS-le on kinnismälestise kaitsevööndi eesmärk tagada kinnismälestise vaadeldavus ja mälestiselt avanevate algupäraste vaadete säilimine
Palun hoidke ka edaspidi Muinsuskaitseametit planeerimisprotsessis kaasatuna.	
6. Jaan Toomeoks	
Ettepanekud Tu3 tuuleala detailplaneeringu mõjude kohta 1. 300 m kõrgused ja 6,5 MW võimsusega tuulikud – pole metoodikaid nende mõju hindamiseks	Meetodid on olemas. Nii müra, kui ka varjutuse modelleerimisel arvestatakse nii tuuliku kõrgust, rootori läbimõõtu, kui ka tuuliku tehnilisi andmeid (sh müraemissiooni). Samuti arvestatakse ka tuulikute kõrgust ja rootori läbimõõtu visualiseeringute koostamisel. Kasutatavad tarkvarad võimaldavad seda kõike edukalt teha
2. Tuulikute kõrguseks kuni 140 meetrit!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud kõrgusega tuulikutega tuulepark ei ole konkurentsivõimeline
3. Tuulikud inimeste elukohale liiga lähedal - minu Toome talust ainult 1 km!	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna nimetatud mõjuvaldkonnad on käsitletud KSH programmi peatükis 5.3 ning vastavate mõjude detailsem hindamine viiakse läbi KSH aruande koostamise käigus. Planeeringu ja KSH eesmärk on leida selline planeeringulahendus, millega on olulised keskkonnamõjud välditud või leevendatud.
4. Tuulikute pidev müra - mõju inimesele?	
5. Tuulikute häiriv varjutus	
6. Infraheli mõõtmine - milline kogus inimesele ohutu?	
7. Vibratsiooni hindamine	
8. Tööstusmaastik 21 tuulikut- visuaalne reostus	
9. Raadamisega hävitatakse mets kui ökosüsteem	
10. Tuulikute labadest eraldub mürgiseid aineid + plastreostus	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
11. Lindude rändeteede koridur , maandumiskohad Aravuse järve kõrval	Asjaõigusseaduse (AÕS) § 143 lg 1 sätestab: Kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. AÕS) § 143 lg 2 sätestab: Kui käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud mõjutused kahjustavad oluliselt kinnisasja kasutamist, kuid niisuguste mõjutuste kõrvaldamist ei saa mõjutajalt majanduslikult eeldada, on mõjutatava kinnisasja omanikul õigus nõuda mõjutuse põhjustanud kinnisasja omanikult mõistlikku hüvitist. Tuulikute mõjualas odavama elektrienergia pakkumise teemat täpsustatakse planeeringu koostamise käigus ning kommuniqueeritakse. Talumistasu on keskkonnatasude seaduse kohaselt kuni kuus miinimumpalka aastas elukoha kohta, tasu täpne suurus sõltub elektrijaama tulust ja elukohtade arvust
12. Kui tuul tuulepargi poolt - tuulikute mõju võimendub	
13. Langeb kinnisvara väärtus	
14. Inimese üldine elukvaliteedi langus	
15. Kes maksab kinni inimeste tervise kahjustused ?	
16. Tuuliku labade utiliseerimine?	
17. Kas tuulikute mõjualas saab odavamalt elektrit?	
18. Tuulikute talumistasu aastas - vähemalt 3 Eesti keskmist palka aastas	
19. Tuulepargid ohustavad Eesti julgeolekut	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Hajutatud viisil energia tootmine (sh tuuleparkides toodetud energia) tagab paremini energiajulgeoleku võrreldes tsentraliseeritud energia tootmise viisidega. Tuulikuid planeeritakse vähemalt ühe kilomeetri kaugusele elamutest (va erikokkulepped)
20. Kahju omaavalitsusele – inimesed, kes ei soovi elada tööstusmaastikul, lahkuvad	Taastuvenergia ja tuuleparkide arendamine Eestis teenib eesmärgi tagada energiakindlus, keskkonnasäästlikkus ning vastavus EL-i nõuetele, see on oluline osa Eesti energiapolitikast
7. Tammiku ja Obja küla elanikud, 17.05.2025	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
1. Teeme ettepaneku peatada või lõpetada TU3 tööstusala detailplaneering, kuivõrd Eesti Vabariigi kehtiv seadusandlus ei reguleeri praegu piisavalt tuuleparkide rajamisega seotud mõjusid inimeste tervisele ja elukeskkonnale. Seega ei ole võimalik tagada elanike turvalisust, mistõttu planeeringu menetlemist ei saa pidada põhjendatuks ega õiguspäraseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu lõpetamist. Võimalik detailplaneeringu lõpetamine või üldplaneeringu ümbervaatamine on eraldi protsessid
Lähtume ettepanekus järgmistest faktidest ja teaduspõhisest infost: 1.1 TU3 tuulepargi asukoht määrati kindlaks Vinni valla üldplaneeringuga, mille koostamise perioodiks oli 2018–2024. Sel ajavahemikul ei olnud avalikkusele ega otsustajatele piisavalt kättesaadavat, ajakohast ja teaduslikult kinnitatud teavet 250 m ja kõrgemate maismaatuulikute võimalike keskkonna- ja tervisemõjude kohta. Mujal maailmas on nii kõrged tuulikud seni ainult avameres. See seab kahtluse alla teostatud ja teostamisel olevate uuringute tõsiseltvõetavuse, kuna võrreldavaid andmeid ja uuringuid sellise kõrgusega tuulikute, mis paikneksid maismaal, ei ole piisavalt. Planeeritavate suuremate ja võimsamate tuulikute mõjud võivad ulatuda senisest mõjust kordades kaugemale ning ohustada piirkonnas elavate inimeste heaolu ja tervist. Seetõttu tuleb asukoha määratlemist käsitleda ebapiisavatel alustel tehtud otsusena, mis ei vasta tänasele teaduspõhisele teadmusele. Üldplaneeringust lähtuv detailplaneering ei saa olla kooskõlas avaliku huvi ega tervisekaitse põhimõtetega, kui see tugineb aegunud lähtealustele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vinni valla üldplaneering on kehtestatud ja enne kehtestamist on see saanud ka järelevalvet tegeva Rahandusministeeriumi heakskiidu. Tuulikute suuremateks mõjuriteks on müra, varjutus ja visuaalne mõju, mida kõiki hinnatakse planeeringuprotsessis
1.2 Mitmed teadusuuringud on näidanud, et tuulegeneraatorite müra võib põhjustada unehäireid, ärrituvust ja isegi südame-veresoonkonna probleeme. Toome üheks näiteks Oxfordi Ülikooli teadlaste läbiviidud süstemaatilise ülevaade ja meta-analüüsi [1]. Kahjuks häirib ka normi piires olev müra tuuletööstuse lähedal elavaid inimesi. KSH programmis välja toodud üksikud uuringud, mis väidavad, et tuulikutel puudub kahjulik mõju, ei tõesta, et mõju üldse puudub, kuna need ei kata kogu võimalikku mõjuala, ei arvesta pikaajalist või kumulatiivset mõju ning ei asenda laiapõhjalist, sõltumatut ja ajakohast teadusanalüüsi.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Ptk 5.3.6: Täpsem hinnang seoses mõjuga inimese tervisele ja heaolule antakse KSH aruande koosseisus
1.3 Planeeringus on tuulikute ohutuks kauguseks eluhoonetest määratud 1 km, mis on ilmselgelt vananenud normistikust lähtuv määratlus. Nimetatud normid pärinevad ajast, mil tuulikud olid kuni 100 meetri kõrgused ja võimsusega 1MW. Aastal 2011 toimus ühiskonnas veel arutelu, milline on tuulikute ohutu kaugus elumajadest. Tsitaat: „Sotsiaalminister Hanno Pevkur esitas möödunud aasta lõpus keskkonnaminister Jaanus Tamkivile kirjaliku ettepaneku keelata tuuleparkide ehitamine elumajadele lähemale kui kaks kilomeetrit. Pevkur põhjendas seda Tallinna tehnikaülikooli teadlaste ettepanekuga, mille järgi peavad kuni kahemegavatise võimsusega tuulikud olema eluhoonest vähemalt kahe kilomeetri, kolmemegavatise kolme	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatud arvamuses viidatakse 15-aasta tagusele arvamusel, mis pole mingil põhjusel saanud ei õigusaktiks ega muuks normiks. Ka on tuulikute areng olnud selline, et müra suurus pole korrelatsioonis tuuliku võimsusega. Detailplaneeringu mõjude hindamisel tehakse müra- ja varjutuse analüüsid

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
kilomeetri ja kuni viiemegavatised nelja kilomeetri kaugusel elumajadest. Teadlased toetusid oma ettepanekus analüüsidele, mis koondasid peamiselt Suurbritannia ja Iirimaa tuuleparkide vahetus läheduses elavate inimeste kaebusi" [2]. Hetkel kahjuks selline arutelu üldse puudub. Käesoleva planeeringu kohaselt kavandatakse TU3 alale kuni 300 meetri kõrguseid tuulikuid, võimsusega kuni 7MW, mille häiriv mõju ulatub oluliselt kaugemale kui 1 km.	
1.4 Elanike kogemused Eestis Saarde ja Sopi-Tootsi piirkonnas näitavad, et reaalne häiring ulatub vähemalt 6 km kaugusele. Inimestel, kes elavad selles raadiuses, on täheldatud järgmisi tervisemõjusid: peavalud, unehäired, tasakaaluhäired, tinnitus (kumin kõrvus), ärevus ja pidev väsimus [3]. Need sümptomid esinevad intensiivsemalt just siis, kui tuul puhub tuulikute poolt, mis viitab otsesele seosele tuulikutega ning neid pole seetõttu võimalik põhjendada notseebo efektiga. Saarde ja Sopi-Tootsi tuulepargi mõjud inimeste tervisele on ametlikult hindamata. Nende tuuleparkide lähedalt on laekunud Terviseametile ja vallavalitsustele ka mürakaebusi [4]. Tänapäevani on kaebused Terviseameti menetluses [5], lisaks eelnimetatud tuuleparkidele veel on kaebusi laekunud ka Aseriaru ja Purtse tuuleparkide lähedal elavatelt kodanikelt. Terviseameti peadirektori asetäitja Mari-Anne Härma vastused infopäringule: „Kaebusi on esitanud 10 kinnistut, 14 avaldajat.“ (14.jaanuar 2025) „2025. aasta jaanuarist maini on Terviseamet saanud kuus uut kaebust, milles seostatakse tuuleparkide tegevust terviseprobleemidega. Neist kolm puudutavad Saarde tuuleparki, kaks Sopi-Tootsi tuuleparki ning üks Aburi tuuleparki.“ (9.mai 2025)	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv, sh Terviseametiga. Kui planeerimisprotsessi jooksul selgub uus teadmine, tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest infost ja õigusraamistikust
1.5 Saarde Vallavalitsus on 08.01.2025 saatnud Saarde tuulepargi omanikule (Utlitas Wind OÜ) selgitustaotluse (nr 7-13/19), milles on muu hulgas küsinud, kas on võimalik tuulikud ööseks seisata. Järelikult on Saarde probleem niivõrd tõsine, et vallavalitsus on asunud uurima võimalusi oma elanike tervise kaitsmiseks.	
1.6 Eestis kehtivad õigusnormid, s.h müranormid ei ole tuuleparkide mõju hindamiseks tänapäevased. Kliimaministeerium on korraldanud riigihanke nr 280536 „Tuuleparkide mõju võrdlev analüüs ja juhend mõjuhindajatele“ [6]. Hanketeade avaldati 09.07.2024. See väljendab selgelt, et praegu kehtivad normid ei sobi tuuleparkide planeerimiseks ning keskkonnamõju hindamise kvaliteet ei ole piisavalt hea rahvatervise, looduskeskkonna ja teiste tegurite hindamiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vastav juhend on valminud. (Kliimaministeerium, 2025. Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Mür, vibratsioon, varjutamine). Mür ja varjutuse modelleerimisel arvestatakse juhendi soovitusi

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Eeltoodud infost lähtuvad ka meie järgmised ettepanekud: 2. Korrigeerida ja laiendada mõjuala arvestust vähemalt 6 km raadiusele, lähtudes tänapäevastest tuulikute mõõtmetest ja võimsustest.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Sellisele kaugusele ehitades ei ole arvestades kehtivaid muid piiranguid võimalik Eestis ehitada ühtegi tuulikut
3. Lisada KSH dokumentatsiooni põhjalik analüüs tuulikute tervisemõjude kohta vähemalt 6 km ulatuses, toetudes ajakohastele faktidele ja reaalsetes oludes reaalsete inimestega läbiviidud uuringutele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna nimetatud teemad seotud inimeste heaolu ja tervisega on KSH programmis käsitletud. KSH aruande koostamise käigus hinnatakse vastavaid mõjusid ja kui selguvad asjaolud (olulised ebasoodsad mõjud), siis töötatakse välja ka vastavad leevendusmeetmed, arvestades seejuures mõju ulatust
4. Käsitleda kohalike elanike elukvaliteeti ja tervist planeeringuprotsessis keskse väärtusena ning seada see prioriteediks kõikide otsuste tegemisel.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. LS ja KSH programmi kohaselt on kavas hinnata mõjusid inimeste heaolule ja tervisele
5. Seada detailplaneeringu kehtestamise eelduseks üldplaneeringu korrigeerimine või uuesti hindamine, et tagada otsuste vastavus kaasaegsele teadlikkusele ja inimeste õigusele elada tervisesõbralikus keskkonnas.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneering on oma täpsusastmel üldplaneeringust oluliselt täpsem. Üldplaneering määras alad, millel võib kaaluda tuuleparkide planeerimist. Detailplaneeringu koostamisel tehakse nii väliuuringud kui ka mõjude hindamine ning selle kõige alusel leitakse kas, kuhu ja mis tingimustel tuulikuid ehitada saab
KÜSIMUSED Soovime põhjalikke ja teaduspõhiseid vastuseid (koos viidetega) järgnevatele küsimustele: 1. Miks ei ole seadusejärgselt korraldatud kohalike elanike kaasamine igas planeeringuetapis? On kahetsusväärne, et mõjupiirkonna (tuulikupargist 3 km raadiuses elavad) kõik elanikud pole seni saanud otseteavitust üldplaneeringu ja detailplaneeringu kaasamiskoosolekute ega avaliku väljapaneku kohta. Otseteavitamist (e-kiri, paberkiri) näeb ette Planeerimisseadus, §76 ja §127 ja Keskkonnatasude seadus, §55_3 lg 2.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse neid, kes on andnud soovi olla kaasatud. Edaspidi laiendatakse kaasatavate kinnistute raadiust kuni kolme kilomeetrini
2. Kas Vinni Vallavalitsus ja volikogu plaanib DP jätkamisega ja kinnitamisega teadlikult ohtu seada kohalike inimeste tervise ja heaolu? Arvestades eelpool toodud fakte ja tuulikutööstuse lähedal elavate inimeste reaalseid kogemusi, on hoolimatu ja kuritegelik jätkata arendustegevusega, mis seab ohtu lähipiirkonna külades	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamisega jätkatakse, kuid ei tegeleta kohalike inimeste tervise ja heaolu ohtu seadmisega

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
elavate inimese tervise. 6 km raadiusesse tööstusalast jääb 16 asulat: Alavere, Anguse, Aravuse, Kulina, Küti, Lepiku, Lähtse, Obja, Palasi, Puka, Rasivere, Ristiküla, Roela, Sae, Tammiku ja Võhu. Neis elab kokku 999 elanikku [7], kellele lisanduvad veel kinnistuomanikud, kes elavad antud piirkonnas osalise ajaga (suvel, nädalavahetustel vm).	
3. Kuidas tagate põhjavee kvaliteedi ja säilimise? KSH punktis 5.3.1 on välja toodud mitmed tõsised ohud põhjavee kvaliteedile tuulikute ehitamise ja kasutamise etapis. Enamus planeeritavast tööstusalast asub nõrgalt kaitstud põhjaveega alal. KSH punktis 3.4 pole isegi vaevutud välja uurima lähimate eluhoonetega kinnistute kaevude täpset asukohta! Kuidas on arendajatel konkreetset plaanis vältida põhjavee saastumist või kadumist antud piirkonnas? Põhjavesi on kohalikele elanikele eluliselt tähtis ressurss.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõju hindamine veerežiimile, sh põhjavee ja pinnavee kvaliteedile on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.1.
4. Kuidas kompenseeritakse kohalikele elanikele nende kinnisvara hinna langus? Tuulikute rajamine avaldab negatiivset mõju kinnisvara hindadele [8],[9]. Ei ole võimalik nõustuda kinnisvarahindade tuulikupargist tulenevalt kas või lühiajalise või mitteolulises ulatuses langusega, kuna samaväärset tulu kinnistuomanikele ei teki. Samas ei ole ainsaks kinnisvara hinda mõjutavaks teguriks tuulikute tõusetuv ohtlikkus, vaid tuulikute püstitamine iseenesest. Riigikohtu halduskolleegium on lahendis nr 3-3-1-25-02 leidnud, et aknast avanev vaade on eluruumi (kinnisasja) väärtust mõjutav tegur. Samas on Riigikohus andnud mõista, et vaate säilimine peaks kinnisasja omanikule olema enam tagatud just eelkõige väljaspool linnu.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõju hindamine varale on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.6. Viidatud riigikohtu lahend on eelkõige seotud piisava päevavalguse tagamisega – päevavalguse piiramist läbi varjutuse on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.3. Ka viidatud kohtulahend toob välja, et <i>Samas ei saa linnas asuva eluruumi omanik eeldada, et tema akendega külgnevale tühjale krundile kunagi midagi ei ehitata ja et vaadet tema aknast üldse ei piirata</i>
5. Miks alahindab KSH programm eeldatavaid keskkonnamõjusid? Keskkonnamõjude edaspidiseks vältimiseks tuleb tuvastada võimalikud eeldatavad mõjud ja neid süstemaatiliselt analüüsida kogu eeldatava tegevuse jooksul ehituse, tootmise ja lammutamise etappides. Tuleb analüüsida otseseid ja kaudseid mõjusid, mõjude tõenäolist kestust, ulatust, pöördumatust ja tuleb arvesse võtta võimalikke koosmõjusid, sünergilisi mõjusid ja kumulatiivseid mõjusid. Lisaks 1-2 aastasele ehitusperioodi mõjudele järgneb 25-aastane tootmisperioodi mõju koos kõrg- ja madalsagedusliku müra, vibratsiooni, varjutuse, valguse, hooldamise häiringutega. Põhjalikult analüüsida tuleb, kuidas kõik see võib mõjutada elusloodust ja liikide kestvust rohevõrgustikes. Tuleb arvesse võtta, et just mõjudest metsamaastikele ja -kooslustele on vähe teada ja täiesti puuduvad teaduslikud uurimused suure võimsusega 290m kõrguste tuuletööstusparkide mõjust keskkonnale.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruandes antakse eksperthinnanguna mõju elustikule ja ökosüsteemidele laiemalt, kus võetakse arvesse mh eeltoodud mõjusid kogu eeldatava tegevuse jooksul

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
6. Miks on tööstusala planeeritud rohealale ja rohekoridorile? Tuulikute tihe paigutus ning ligipääsuteede rajamine killustab terviklikku metsamassiivi, mille tulemusena hävitatakse metsloomade ja lindude elupaigad ning loodusliku mitmekesisuse. Täiesti arusaamatu on tööstusala rajamise lubamine rohealadele ja -koridoridele! Rohevõrgustiku tugiala ja rohekoridori muutmine tööstusmaa funktsioone kandvaks maa-alaks Natura 2000 linnu- ja loodusalaade kõrval on vastuolus kõigi mõeldavate keskkonnakaitse eesmärkidega. Tuuleparkide rajamine vääriselupaikade ja kaitsealade lähedusse võib oluliselt häirida loomade ja lindude harjumuspärast käitumist, sealhulgas nende liikumist, toitumist, pesitsemist ja rännet. Ülevaatlisk uuring tuuleparkide müra ja selle mõju kohta loodusele viitab sellele, et müra võib põhjustada füsioloogilisi häireid nagu kuulmiskaotus, suurenenud stressihormoonide tasemed ja elupaikade vältimine [10]. Soomes tehtud ülevaates analüüsiti 22 riigis tehtud erinevaid uuringuid ja leiti, et 62% linde, 73% nahkhiiri ja 67% imetajatest olid häiritud ja näitasid käitumishälbeid. Tasub mainida, et enamikel uuritud aladel oli tuulikute kõrgus kuni 100m [11].	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõju hindamine elusloodusele ja rohevõrgustikule on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.5. Töö käigus tuleb leida selline planeeringulahendus, mis ei kahjusta rohevõrgustiku toimimist
7. Kuidas on realselt tagatud kaitsealuste liikide ohutus ja kaitse? Kuidas plaanivad vald ja arendajad tagada mitmete linnuliikide kaitset, kelle rändeteed läbivad TU3 ala, arvestades, et KSH-s pakutud leevendusmeetmed ei pruugi olla piisavad rändeteede tõhusaks kaitsmiseks? Rändeteede virtuaalne kaart [12] näitab selgelt must-toonekure ja merikotka liikumist TU3 alal viimastel aastatel. Juhime tähelepanu, et fikseeritud on ainult üksikute saatjaga varustatud lindude rändeteed ehk tegelik ohustatud lindude arv on kordades suurem. Kaitsealuste liikide elu- ja toitumispaidu saab jälgida ka elurikkuse andmebaasist [13]. TU3 tööstusala on planeeritud väga liigirikka piirkonna asemele, mis tähendab teadlikku elurikkuse ja sadade liikide elupaikade hävitamist.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kaitsealuste liikide kaitset tagab planeeringu koostamisel eelkõige Keskkonnaamet, mis annab planeeringu erinevates staadiumites oma sisendit. Lindude ja nahkhiirte uurimiseks viiakse läbi väliuuringud, mille metoodika on samuti Keskkonnaametiga kooskõlastatud
8. Millistel alustel väidate, et leevendusmeetmed muudavad vähemaks kaitsealuste liikide ja teiste liikide häirimise ja hukkamisohu? KSH selgituste põhjal jääb hetkel mulje, et „leevendusmeetmed” on pigem õigustus seaduserikkumisele, mis seisneb looduskaitsealastest piirangutest üleastumises. Palume välja tuua vastavad uuringud, kus ja milliseid leevendusmeetmeid on seni kasutatud just 250-300m kõrguste tuulikute ja suurte (rohkem kui 5 tuulikut koos) tuulikualade puhul ning millised on uurimistulemused ehk kuidas täpselt need meetmed on toimunud.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmi ajal ei ole veel määratud leevendusmeetmeid, leevendusmeetmete määramine ja nende tõhususe hindamine toimub KSH aruande käigus. Leevendusmeetmete määramine lähtub käimasolevate uuringute (sh linnustik, taimestik, loomastik jms) tulemustest. Meetmete väljapakkumisel lähtutakse mh

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	õigusaktides sätestatud kaitstavaid loodusobjekte puudutavatest piirangutest.
9. Millistel alustel väidate, et infraheli ei ohusta tuulikutööstusest kaugemal kui 1km elavaid inimesi? KSH punktis 5.3.3 välja toodud määrus infraheli piirväärtuste ja mõõtmise kohta pärineb aastast 2002, samuti puuduvad praegu Eestis vajalikud mõõtmisvahendid infraheli mõõtmiseks. Infraheli spetsialiste on Eestis ja maailmas vähe, aga uuringuid, mis viitavad tõsisele ning kumuleeruvale mõjule siiski leidub [14]. Soovitame viia end kurssi uuemate uuringutega [15], et oskaksite hinnata infraheli võimalikku mõju ja levimiskaugust vastavalt planeeritavate tuulikute kõrgusele ja võimsusele. Infraheli mõju mõõtmine ja tõestamine on hetkel väga keeruline, mistõttu on terviseprobleeme taluvad inimesed jäänud Saarde ja Sopi-Tootsi piirkonnas abita ja üksi. Meie ei soovi olla järgmised katsejäned! Tõendamiskohustus meie elukeskkonda toodava uue tehnoloogia ohutusest lasub tuuleenergeetika arendajatel ja ehitusloa andjatel [16].	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. Tuulikute kasutus-/käitamisega seotud müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest Eesti seadustest ja määrustest
10. Kuidas TU3 projekti DP ja KSH koostamisel arvestatakse ettevaatusprintsibiiga? Euroopa Komisjon andis 2000.a välja teatise ettevaatusprintsibi kohta (Communication from the Commission on the Precautionary Principle). Ettevaatusprintsip nõuab majanduslike huvide jätmist tahaplaanile. Ettevaatusprintsip juhib tähelepanu- ettevaatusmeetmete võtmisega seotud tulude ja kulude analüüsi ei saa taandada majanduslikule analüüsile, arvesse tuleb võtta ka mittemajanduslikud asjaolud nagu ühiskonna reaktsioon ja väärtused. Ettevaatusprintsibist lähtuvalt omab inimtervis suuremat kaalu kui majanduslikud kaalutlused. Ettevaatusprintsibi olemus seisneb selles, et keskkonda puudutavates küsimustes tuleb otsuseid tihti teha teadusliku ebakindluse tingimustes, kus ohu olemuse ja tõenäosuse kohta puuduvad lõplikud tõendid. Just teadusliku ebakindluse tõttu on eksimine keskkonnaasjades tavaline, kuid ettevaatusprintsibi kohaselt võib eksida üksnes suurema ohutuse suunas (Euroopa Kohtu lahend Artegodam v. Komisjon ja Tallinna Ringkonnakohus haldusasi nr 3-04-61). Ettevaatusprintsip on tihedalt seotud inimõigustega (Euroopa Inimõiguste kohtu kaasus Lopes Ostra). Euroopa Inimõiguste kohus on leidnud, et "keskkonna oluline saastamine võib mõjutada isikute heaolu ja välistada nende poolt oma kodu kasutamise (nautimise) ning selliselt viia nende era- ja perekonnaelu kahjustamiseni". Veelgi enam- samas kaasuses on kohus järeldanud, et juba üksnes pidev muretsemise korduvate häiringute (nt müra jne) ootuses on piisavaks aluseks, et	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Ettevaatusprintsibi põhimõttega arvestatakse ka mõjude hindamise käigus. Samas hinnatakse KSH käigus mõjusid tervikuna, lähtudes kehtivast õiguskorrast. Ühe mõjuvaldkonnana käsitletakse ka inimeste tervise ja heaolu küsimusi. Kui mõju hindamise käigus tuvastatakse võimalikud olulised ebasoodsad mõjud, siis pakutakse välja ka vastavad leevendusmeetmed. Sõltuvalt mõju olulisusest ja ulatusest seatakse vajadusel ka hilisem seire kohustus

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
pidada olukorda era- ja perekonnaelu puutumatuse rikkumiseks. Vältida tuleb põhiõiguste riivet, mis keskkonnamõju avaldumise tulemusena võib tekkida. Eeldame, et Vinni vald kui kohaliku elu eest vastutav institutsioon lähtub ettevaatusprintsipist ja arvestab KSH protsessis ka neid kogemusi ja teadmisi, mis on kogutud viimase aasta jooksul teiste piirkondade tuuleparkide mõjude põhjal.	
11. Küsimused Vinni vallavalitsusele, volikogu liikmetele ning huvitatud isikutele: ettevõtete Sustainable Investments OÜ esindaja Marko Daljajev ja omanik Henrik Ehrnrooth, Evecon Wind Aravuse OÜ esindajad Aivar Mäemets ja Reimo Nook ning Rohepööre OÜ esindajad ja omanikud Tiit Keldo, Kristel Volver ja Margus Linnamäe: 11.1 Kas olete valmis teadlikult ohtu seadma rohkem kui tuhande inimese tervise ja elukeskkonna, arvestades kõiki eelnevalt esitatud fakte ja teadusuuringuid, jätkates TU3 ala arendustegevust või hääletades isiklikult TU3 detailplaneeringu kehtestamise poolt?	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Lähteseisukohtades ja KSH programmis ei anta vastuseid selliselt esitatud küsimustele, kuna dokumendi eesmärk on määratleda edasise töö ülesanne. Arusaadav on kohalike elanike huvi säilitada elamisväärne elukeskkond; ka vallal on sama huvi. Detailplaneeringut tehes ja mõjusid hinnates lähtutakse teaduslikust infost ja kehtivast õigusest
11.2 Kas olete valmis teadlikult ignoreerima ja rikkuma kohalike elanike õigusi, olles teavitatud, et meie, allakirjutanud, ei soovi oma looduslikku elukeskkonda suure negatiivse mõjuga tööstusala?	
Me ei ole nõus, et kahjustate meie kinnisvara väärtust ja ohustate oma tegevusega meie tervist ja heaolu ning kinnitame, et oleme valmis oma elukeskkonna kaitseks ja oma õiguste eest igati seisma. Tuletame meelde, et Eesti Vabariigi põhiseaduse § 28 sätestab: “Igaühel on õigus tervise kaitsele.” Lisaks põhiseadusele tuleneb elukeskkonna kaitse vajadus ka planeerimisseadusest ja keskkonnaseadustiku üldosast, mis rõhutavad inimese heaolu, ohutuse ja tervise kaitset ruumilise arengu kavandamisel. Kuni ei ole teaduslikult üheselt tuvastatud, mis põhjustab tuuletööstuse läheduses elavate inimeste seas esinevaid tõsiseid terviseprobleeme ning kuni puudub riigi ja vastutavate ametkondade tasandil pädev ja inimeste tervist reaalselt kaitsev normistik, ei tohi Vinni vald ega arendajad Sustainable Investments OÜ, Evecon Wind Aravuse OÜ ja Rohepööre OÜ jätkata TU3 tööstusala detailplaneeringu menetlemist ega seda kehtestada. Planeeringu edasine menetlemine enne nende tingimuste täitmist on vastutustundetult, ohustab inimeste tervist ja heaolu ning rikub nende põhiõigusi.	
8. Priit Moor, 17.05.2025	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
1. Detailplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamisel ei ole mainitud ega arvesse võetud kohalike elanike pöördumist TU3 ala osas, kus inimesed on andud allkirjad vastuseisu TU3 ja TU4 detailplaneeringu algatamise kohta (ning hilisem väljaehitamine). Kiri saadetud valda 13.08.2024. Palume nimetatud pöördumises punktid arvesse võtta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Pöördumises on välja toodud järgmised teemad: 1. kinnisvara hinna märgatav langus; 2. ettevõtluse arengu takistamine; 3. loodusliku elukeskkonna muutmine tööstusalaks; 4. visuaalne reostus; 5. mürareostus ja varjutus; 6. infraheli ja vibratsioon; 7. oht põhjaveele; 8. kahju elupaikadele ja liigirikkusele; 9. kaitsealuste liikide ohustamine; 10. vastuolu maakonna ja valla planeeringutega; 11. valla kuvandi muutmine; 12. kohalike elanike kaasamine igas planeeringuetapis Esitatud teemasid 1...9 käsitletakse mõjude hindamisel. Teemas nr 10 on planeeringute asemel käsitletud maakonna arengustrateegiat ja valla arengukava. Koostatav detailplaneering on kooskõlas üldplaneeringuga; üldplaneeringule heakskiitu andes kontrolliti Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt vastavust maakonnaplaneeringuga ning leiti, et esitatud kujul võib üldplaneeringu kehtestada, pole põhimõttelisi vastuolusid. Tuulepargi ehitamine ei tähenda, et enam ei kehtiks põhimõte, et <i>Vinni vald on hooldatud ning hoitud elu- ja looduskeskkonnaga turvaline elupaik</i>. Teemas nr 11 tuuakse välja valla kuvandi muutmine ja sisu osas kardetakse, et tänu tööstusmaastikule kaovad nii elanikud kui turistid. Euroopast on teada mitmeid näiteid, kus tuulepargid on sobitatud maastikku, ilma et

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	see oleks põhjustanud elanikkonna lahkumist või turismi langust. Üle euroopa on piirkondasid, kus tuulepargid toimivad koos ümbritsevate elamualade ja turismiga. Taanist on välja kujunenud tuule-energeetika-turismi liider. Hirm on arusaadav, kuid sarnased kaasused näitavad mitmetel juhtudel, et praegu kirjeldatud mahus hirmud ei realiseeru. Teemas nr 12 tuuakse välja kaasamine. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse kõiki neid isikuid, kes on andnud soovi olla kaasatud, saates valla üldaadressile kirja, kus teatakse teadete edastamise viis ja selleks vajalikud kontaktandmed. Edaspidi laiendatakse kaasatavate kinnistute raadiust kuni kolme kilomeetrini
2. TU3 alale ei ole võimalik tuulikuid ehitada kuna alas liiguvad, elavad mitmed kaitsealused liigid (merikotkas, väike konnakotkas, metsis ja teised liigid) ning alast suure osa moodustab rohekoridor. TU3 ala jääb lindude rännuteede koridori, ning tuulikute töötamine põhjustaks paljude rändlindude hukkumise.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang ning käsitiivaliste uuring. Linnustiku uuringu läbiviimise käigus selgitatakse välja mõju nii elupaikadele kui ka rännuteedele (toitumisränded, kevad- ja sügisränded), määratakse kaitsealuste linnuliikide olulised pesitsus- rände- ja toitumisalad ning liikumisteed elupaikade ja toitumisalade vahel ning hinnatakse kaasnevaid mõjusid
3. TU3 ala ääres elab väga palju inimesi ning tuulikud jääksid elamistele liiga lähedale. Minimaalselt 1 km tuuliku kaugus ei ole piisav, et töötava tuuliku kahjulikud mõjud inimestele viia miinimumini. Tuuliku kaugus tuleb elamust tuleb arvestada selliselt, et 1 m tuuliku kõrgust võrdub 20 m kaugust elamust maapinnal (seega 300 m kõrgune tuulik peab olema vähemalt 6 km kaugusel lähimast elamust).	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv, sh Terviseametiga. Kui planeerimisprotsessi jooksul selgub uus teadmine, tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest infost ja õigusraamistikust. Kuue

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	kilomeetri kaugusele elamutest ehitades ei ole arvestades kehtivaid muid piiranguid võimalik Eestis ehitada ühtegi tuulikut
Lisaks palun Vinni valla tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohade ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõjude aruandes arvestada järgmiste mõjudega ning anda detailne vastus nende leevendamise või ärahoidmise kohta: 1. MÕJU INIMESELE • Pikaajaline elamine tuuletööstuse läheduses mõjutab inimese vaimset ja füüsilist tervist. Tuulikud tekitavad kuuldavat ja pidevat müra. Liikuvad tiivikud tekitavad häirivat varjutust ja õine valgustus on samuti visuaalseks reostuseks; • Tuulikud tekitavad kõrvale kuuldamatut infraheli. Tuulikute tekitatud infraheli võimalikku pikaajalist kahjulikku mõju, eriti just nii kõrgete tuugenite puhul, inimese tervisele pole Eestis piisavalt uuritud. Tuuliku poolt tekitatud impulsiline infraheli kahjustab pideva kokkupuute korral tervist, eriti tuugenite lähedal elavate inimeste puhul; • Tuuletööstuste läheduses elavatel inimestel on täheldatud unehäireid ja sageli kaasnevad sellega ka väsimus, ärevus, ärrituvus ja stressitaseme tõus. Sümptomiteks võivad olla ka peavalud, pearinglus, jõuetus, keskendumisraskused ja isegi südamerütmihäired (https://www.youtube.com/watch?v=KaQnJVBBbg4); • Eestis kehtivad müranormid pärinevad hiigeltuulikute eelsest ajast ning vajavad põhjalikku uuendamist (hiigeltuulikute all on mõeldud tuulikuid, mis on kõrgemad kui 200 m); • Vinni valla maastikuvaated ja kodukohatunnetus muutuksid jäädavalt. Maal elades tahame vaikset idüllit ja puutumatut loodusvaadet, mitte tööstusmaastikku. Seda visuaalset reostust, mida tuugenid tekitavad, ei korva miski (https://arvamus.postimees.ee/8220399/maarja-vaino-taitmatute-koletiste-toitmine-hakkab-segama-meie-laste-eestlasteks-kasvamist); • Makstavad talumistasud ei hüvita kinnisvara väärtuse langust ega korva tervisekahjusid.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna vastavad mõjuvaldkonnad on käsitletud KSH programmis 5.3.4 ja 5.3.6. Detailsemad hinnangud antakse KSH aruandes
2. MÕJU JULGEOLEKULE • Energiajulgeoleku tagamiseks vajame juhitavaid võimalusi elektri tootmiseks (gaasi- ja põlevkivijaamad kuni parema alternatiivi valmimiseni); • Soomlased on uurinud tuuletööstuste mõju radaritele ja leidnud, et need mõjutavad radarite tööd oluliselt. Samuti häirivad tuulepargid mobiilsidemastide omavahelist suhtlust, mis toimub õhu kaudu;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti energiajulgeoleku tagamiseks – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega. TTJA ja ka Kaitseministeerium on kaasatud planeeringu koostamisse

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Eestis ei ole tuuletööstuste ümber tehtud spetsiaalseid mõõtmisi radari- ja sidehäirete tuvastamiseks. TTJA plaanib soetada uusi aparate elektromagnethäirete täpsemaks mõõtmiseks. Raha seadmete ostmiseks tuleb, muidugi, maksumaksja taskust. Kui palju on vaja kulutada lisaraha olemasolevate ja plaanitavate maismaatuuletööstuste sidehäiringute leevendamiseks?	
3. MÕJU LOODUSELE - Iga tuugeni juurde on vaja rajada juurdepääsuteed ning muu vajalik taristu. Ühe tuugeni tarbeks on vaja kuni 2ha pinda; - Tööstuse rajamisel on peamiseks meetoditeks lageraige ja raadamine (deforestation). Raadamise tulemusel hävitatakse mets kui ökosüsteem täielikult. Tuulikutööstuste rajamise tõttu on ohus meie metsad ja aastate vältel tekkinud loomade, lindude ja taimede elukohad; - Paljud meile väärtuslikud looduslikud paigad muudetakse sisuliselt tööstuspiirkondadeks, mille habras tasakaal saab olema tugevalt häiritud. Tegelik mõju elusloodusele kui tervikule on teadmata; - Iga tuulikutööstuse ehitus vajab suurtes kogustes kruusa, killustikku ja liiva - kuskohast see materjal kõik võetakse? Ikka meie kõigi maapõuest; - Tuulegeneraatorite pöörlevad labad on lindudele ja nahkhiirtele ohtlikud. Eestis kuuluvad kõik nahkhiirte liigid teise kaitsekategooriasse; - Uuemad uuringud on välja toonud fakti, et tuulikud muudavad lokaalselt kliimat nende ümber, mõjutades lähiümbruses tuuli ja sademeid; - Keemiline reostus looduses - kokkupõrgete tõttu vihma/lume/rahe osakestega kiirusel 350 km/h, kuluvad pöörlevad tiivikulabad pidevalt. On leitud, et plastreostuse koguseks võib olla 62 kg turbiini kohta aastas. Labadest lenduv keemia ladestub ümberolevasse loodusesse ning leiab tee ka meie põhjavette; - Samuti puudub praegu „roheline tehnoloogia” kasutatud tuulikute ja labade utiliseerimiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju loodusele ptk 5.3, detailsed hinnangud andtakse KSH aruandes
4. MÕJU MAJANDUSELE - Tuugenite kasutegur (20-30%) meie geograafilises asukohas ja kliimas, võrreldes mistahes teise elektritootmisjaamaga, on võrdlemisi väike ning ebaproportsionaalselt suure keskkonna jalajäljega; - Tuugenitööstuste lähedal asuva kinnisvara väärtus väheneb, sest inimesed ei soovi elama asuda kohta, kus elamine võib kahjustada tervist. Samuti ei soovita elada pideva müra ning visuaalse reostuse keskel;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju majandusele ptk 5.3.6. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti elektritarbimise või tuulikute tõhususe kohta – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega, detailplaneering seab tingimused ja võimalused ehitamiseks

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
• Vastupidiselt teiste riikidega ei ole Eestis tuuletöösturitel kohustust kompenseerida kodanike kinnisvara hinna väärtuse langust, isegi juhul kui kodud on näiteks terviseprobleemide tõttu muutunud elamiskõlbmatuks ja minema kolimisest on saanud perede jaoks paratamatu tagajärg. Kui palju inimesi otsustaks Vinni vallast lahkuda, kui siin enam elada ei saa ja mida teeks see kohaliku kultuuri ja majandusega? • Eesti aastane elektritarbimine suureneb ka kõige optimistlikuma prognoosi järgi väga vähe, ning juhitamatu elektritootmise asemel peaks olema esikohal juhitav tootmine (https://www.err.ee/1609593533/energeetikaekspertid-lasevad-valitsusliidu-energiaplaani-soelapohjaks); • Tuulikutega toodetakse energiat, mille tootlikkuse protsent on madal ja vajab kõrvale juhitavaid võimsusi. See on maksumaksjate poolt doteeritud ja kokkuvõttes ei muuda tavainimese jaoks elektri tarbimise hinda odavamaks.	
Valla arengukava kohaselt on Vinni vald on turvaline, atraktiivne ning loodussõbraliku elu- ja töökeskkonnaga vald ning vallas on avatud, kogukondi kaasav ja piirkondade eripärasid arvestav juhtimine. Arengukavas on rõhutatud looduskeskkonna ja loodusväärtuste tähtsust turismi arendamisel. Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi. Planeerimisotsuste tegemisel peab kohalik omavalitsus arvesse võtma valla strateegilisi dokumente ning vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 2 on valla juhtimisel kohustus lähtuda valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest. Vinni valla kohaliku elanikuna on seisukoht, et jätkuv kliimapoliitika elluviimine ei saa ega tohi toimuda kohaliku looduse ja kodanike huvide arvelt. Igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus (KeÜS § 23). Ma ei ole nõus, et meie elukeskkond ja selle lahutamatuks osaks olev looduskeskkond muudetakse meile tundmatuseeni. Hoides tervet mõistust, oma lapsi ja loodust oleme sellisele energiapoliitikale kindlalt vastu.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Puhkamisvõimaluste (turismi) temaatika lisatakse „Mõju ettevõtluskeskkonnale“ valdkonna juurde (KSH programmi ptk 5.5). Samas väide <i>Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi</i>. Maailmast on palju näiteid, kus looduskeskkonna ja loodusväärtuste turism toimib koos taastuvenergia tootmisega
ETTEPANEKUD Vinni valla TU3 ala detailplaneeringu lähteseisukohad ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH) programm ei vasta KeHJS nõuetele, kuna puuduvad reaalandmed regionaalsete kumulatiivsete mõjude kohta. Ilma nendeta ei saa adekvaatselt hinnata mõju bioloogilisele mitmekesisusele, elupaikadele, kogukonna elukvaliteedile ega keskkonna terviklikule kaitsele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Koostööd tegevad isikud, keskkonnamõju hindamise juhteksperit ega kohalik omavalitsuse pole siiani olnud arvamusel, et programm ei vasta KeHJS nõuetele

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
1. Peatada Vinni valla TU3 ala detailplaneeringu koostamine vähemalt 3-ks aastaks	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu peatamist või lõpetamist
2. Kasutame ainult pärisandmeid edasises uurimistöös	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringut tehes ja mõjusid hinnates lähtutakse teaduslikust infost ja kehtivast õigusest
3. Kui selgub, et TU3 alast tulenevad koosmõjud on tõesti kahjulikud ja pöördumatud, tuleb Vinni valla TU3 ala arendusprojektid täielikult peatada, et kaitsta loodust, inimesi ja elukeskkonda. Meie peamine mure on lihtne ja arusaadav: pole piisavalt uuritud, kuidas Vinni vallale kavandatav tuulepark TU3 koos naabervaldadesse planeeritud tuulikute aladega mõjutavad meie loodust, inimesi ja elukeskkonda. Kui seda ei tehta, on tagajärjed pöördumatud – nii meie keskkonnale, lindudele, loomadele kui ka inimeste tervisele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kui mõjude hindamise käigus ilmneb, et mõjud on sellised, mis ei võimalda tuuleparki ehitada, siis ei saa ka planeeringuga anda ehitusõigust tuulepargi ehitamiseks
Kui me tahame midagi muuta, peame oma muret selgitama ametlikus ja bürokraatlikus keeles. Vallavalitsus ja riik teevad otsuseid reeglite ja faktide põhjal, mitte tunnete või soovide alusel. Kui me lihtsalt ütleme „ei“ ilma selgete ja tõenduspõhiste argumentideta, ei kuula meid keegi - „karavan läheb lihtsalt edasi“. Seepärast on oluline lasta vallavalitsusel ja arendajal endal koguda fakte ja tõendeid, mis näitavad, kuidas tuulepargid kahjustavad meie loodust ja kogukonda. Kui hiljem suudame viidata konkreetset kogutud tõenditele ja nende põhjal tehtud uuringutele, näiteks mõjude kohta keskkonnale, tervisele või kinnisvarahindadele, võetakse meie seisukohti tõsiselt ja meil on võimalus pöörata tagasi praegune soov TU3 ala rajamisel. Ametlik ja keerukas tekst võib tunduda raskesti mõistetav, kuid see on vajalik, et meie mure saaks vajalikku tähelepanu. Kui me järgime reegleid ja esitame oma seisukohad õiges vormis, on meil võimalus veenda otsustajaid peatuma, olukorda hoolikalt uurima ja tegutsema kaalutletumalt pikema aja jooksul. Meie sõnum on tegelikult lihtne: enne kui midagi rajatakse, peab olema kindel, et see ei kahjusta keskkonda ega inimeste elu tervist. Me peame hoolikalt uurima ja kiirustamata otsustama. Meil on vaja koguda vähemalt 1% Vinni valla valimisealiste kodanike häältest ehk minimaalselt u. 67 allkirja. Kui piisav arv allkirju tuleb kokku, peab Vinni vallavalitsus võtma rahvaalgatuse arutlusele hiljemalt 3 kuu jooksul.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Keskkonnamõju strateegilise hindamise eesmärk on hinnata kavandatava tegevusega kaasnevaid mõjusid ehk teisisõnu anda otsustajale ehk siinkohal Vinni Vallavalitsusele teavet, mis mõjud võivad kavandatava tegevuse ellu viimisega kaasneda ning kas ja kuidas on võimalik negatiivseid mõjusid vältida või leevendada. Seejuures viiakse mõju hindamise käigus läbi mitmeid uuringuid. Uuringute ja mõju analüüs esitatakse KSH aruandes, mis järgneb KSH programmi koostamisele
PROBLEEM: Kumulatiivsete regionaalsete mõjude analüüsimata jätmine tähendab, et Vinni valda kavandatud tuulealade arenduste mõju ei ole hinnatud terviklikult ega põhjalikult. Keskkonnariskid jäävad alahinnatuks, põhjustades tulevikus pöördumatuid kahjustusi	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi.

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
keskkonnale, linnustikule ja loomastikule. Samal ajal hakkaks halvenema ka kogukonna elukvaliteet, tekivad ettenägematud rahvastikumuutused ja süvenevad sotsiaalsed pinged, mis ohustavad piirkonna majanduslikku ja sotsiaalset tasakaalu. Vinni valla TU3 ala keskkonnamõjude strateegiline hindamine (KSH) ei vasta Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (KeHJS) nõuetele ning ei täida keskkonnavalaste ja seaduslike nõuete eesmärgi järgmistel põhjustel: 1. Regionaalsete reaalandmete täielik puudumine: Vinni vallas ei ole võimalik teha vajalikke linnustiku, loomastiku, demograafilisi ega sotsiaalseid uuringuid enne, kui naabervaldades – Väike-Maarja, Lüganduse, Haljala, Viru-Nigula valdades – kavandatud tuulepargid on rajatud ja töötanud vähemalt kolm aastat. Alles siis selgub nende tuuleparkide ala mõju nii valdade sees kui ka valdade vahel. Seejärel saab mõõta erinevaid kumulatiivseid mõjusid reaalandmete põhjal, et hinnata Vinni valda kavandatavate tuuleala TU3 tegelikku mõju. Ilma selliste regionaalsete ja pikaajaliste mõõtmistulemusteta puudub võimalus adekvaatselt hinnata plaanitavate tuulealade kumulatiivset mõju Vinni valla keskkonnale ja kogukonnale.	KSH programm annab lähteülesandeid KSH aruande koostamiseks, st programmi valmimise ajaks ei ole ette nähtud veel mõjude hindamist. Mõjude hindamine, sh kumulatiivsete mõjude hindamine on osa KSH aruandest.
2. Kumulatiivsete mõjude alahindamine: Kuna Väike-Maarja, Lüganduse, Haljala, Viru-Nigula valdades on kavandamisel või rajamisel mitmeid tuuleparke lühikese ajavahemiku jooksul, ei ole nende koosmõju Vinni valla keskkonnale ja sotsiaal-majanduslikule olukorrale üldse hinnatud. Selline koosmõju hindamine on seaduse kohaselt kohustuslik. Kui tuulepargid rajatakse naaberpiirkondadesse, tuleb nende mõju hinnata ka Vinni valla TU3 ala rajamise kontekstis, et tagada objektiivne ja tõendus põhine otsustusprotsess. Seega pole KSH-s järgitud seadustega ettenähtud hoolsuspõhimõtet, rikkudes sellega RKHKo 3-16-1472/92, punktis 22 esile toodud põhimõtete rikkumist: keskkonna kõrgetasemelise ja tervikliku kaitse põhimõtet, loomimispõhimõtet, ettevaatuspõhimõtet ja vältimispõhimõtet. Ühtlasi toob see esile Vinni valla KSH-s kumulatiivsete, sünergiliste, lühi- ja pikaajaliste mõjude analüüsi puudumine regionaalsel tasandil (KeHJS § 40 lg 4, p 6). Eelpool toodud mõjusid aga pole võimalik hinnata Vinni valla KSH-s enne kui tekivad punktis 1 kirjeldatud reaalandmed.	
3. Miks on modelleerimistesse vajalikud reaalandmed? 3.1. Reaalandmed näitavad tegelikkust, mitte oletusi: • Reaalandmed annavad kindla pildi sellest, kuidas tuulepargid tegelikult mõjutavad loodust ja inimesi. Need hõlmavad mõõdetud tulemusi müra, infraheli, lindude ja loomade liikumise ning inimeste tervise ja elukvaliteedi muutuste kohta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH käigus kasutatakse reaalandmetena kohapeal läbiviidavate uuringute (nt linnustik, nahkhiired jms) tulemusi, samuti kasutatakse teaduskirjandust, mis baseerub mujal tehtud empiirilistel uuringutel. Ka

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
• Modelleerimine põhineb paratamatult eeldustel ja teoreetilistel arvutustel, mis ei suuda arvesse võtta kõiki reaalses maailmas tekkivaid tegureid, nagu ootamatud looduslikud, tehnilised või sotsiaalsed mõjud.	modelleerimiste sisenditena kasutatakse reaalandmeid (tuulikute müraemissioon, fotod reaalistest oludest fotomontaažide tegemiseks jms).
3.2. Tuuleparkide ala koosmõjud on keerukad ja ainulaadsed: • Iga piirkonna tuulepargid loovad oma spetsiifilise mõju, mis sõltub loodusest, elupaikadest ja inimtegevusest. Näiteks sõltub müra ja infraheli levik maastikust, ilmastikust ja tuulikute paigutusest ja tuuleparkide ala vahelisest kaugusest teiste valdadega. • Kui ühes piirkonnas on mitmeid tuuleparke lähedastikku (TU3 ja kavandavat tuulepargid naabervaldades), võivad nende kõikvõimalikud mõjud kokku langeda ja süveneda, mille tulemusi saab täpselt hinnata ainult reaalandmete abil.	Müra modelleerimiseks kasutataksegi reaalselt mõõdetud andmete põhjal saadud tulemusi. Tuulikute tootja väljastab tuulikule tehnilise dokumendi, kus on määratud kui palju tuulik müra tekitab eri tuulekiirusel. Tuulikute müraemissioon määratakse tuuliku tootja poolt lähtudes standardist IEC 61400-11. Tegu on mõõtmiste alusel saadud arvutusliku väärtusega, mida kasutatakse müra leviku hindamisel (modelleerimises)
3.3. Modelleerimine ei suuda prognoosida ootamatuid mõjusid: • Mudelid on teoreetilised tööriistad, mis ei suuda prognoosida TU3 ala ja teiste tuule alades koosmõjusid, näiteks kuidas nad mõjutavad linde ja loomi, kui mitmes piirkonnas hakkavad tuulikud tööle samal ajal (või lühikeses ajalisel aknas). • Samuti ei suuda mudelid arvestada inimeste subjektiivseid kogemusi, nagu müra häirivus või visuaalne mõju. • Kumulatiivsed mõjud, kus mitme tuulepargi mõju koondub üle mitme valla, on ettearvamatud ja nende tegeliku ulatuse saab teada alles pärast pikaajalist reaalist seiret. • Otsused, mis põhinevad vaid modelleerimisel, ei ole teaduslikult piisavalt tõenduspõhised ja võivad viia keskkonna ja kogukonna huvide kahjustamiseni.	sisendparameetritena. Modelleerimised on tavapärane praktika mõjude prognoosimisel, kuna mingisugust arendustegevust alles planeerides ei ole võimalik konkreetsetes asukohas mõõtmisi teha. Mudelite algoritmid on välja töötatud selliselt, et arvestatakse võimalikult halvimat tekkivat olukorda. Nii mujal maailmas, kui ka Eestis tehtud müra mõõtmised on näidanud, et mõõdetud müra tulemused on modelleeritud tulemustest madalamad.
3.4. Reaalandmed tagavad põhjendatumad ja täpsemad otsused: • Ilma reaalandmeteta võivad olulised riskid jääda tähelepanuta. Näiteks võivad mudelid alahinnata müra ja infraheli mõju inimestele või ei pruugi arvestada, kuidas paljud tuulepargid eri valdades mõjutavad regionaalseid lindude rände- ja sigimismustreid. Reaalandmetele tuginedes saab kindlaks teha, kas TU3 ala kavandamine ja rajamine on ohutu ja vastuvõetav, või tuleb teha muudatusi, et vältida keskkonnakahju ja sotsiaalseid probleeme. Kokkuvõte: Reaalandmed (empiirilised andmed) on hädavajalikud, sest need kajastavad tegelikke mõjusid ja tagavad, et otsused on täpsed ja põhjendatud. Vastupidiselt sellele ei suuda modelleeritud andmed arvestada kõiki keerukaid ja ootamatuid mõjusid, mis võivad kaasneda mitmete TU3 ala samaaegse rajamisega. See viib oluliste riskide alahindamiseni ning tekitab tõsisid tagajärgi.	KSH aruandes hinnatakse ühe valdkonnana ka võimalikke kumuleeruvaid mõjusid

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Eriti kriitiliseks muutub olukord, kui mitmetes üksteisega piirnevates valdades rajatakse samaaegselt suur hulk tuuleparke. Sellises olukorras tekib kumulatiivne mõju, mida ei ole võimalik hinnata üksnes ühe piirkonna andmete põhjal. Piirkondade koosmõju võib oluliselt suurendada müra- ja infrahelitasemeid, mõjutada rändlindude koridore, lindude-loomade toitumisalasid ning põhjustada kriitilist mõju kohaliku kogukonna elukvaliteedile ja sotsiaal-majanduslikule olukorrale. Ilma reaalandmeteta puudub kindlus, et tuulepargid ei põhjusta pöördumatut kahju keskkonnale, linnustikule, loomastikule ega inimeste elukvaliteedile. Seetõttu on tõenduspõhised, mõõdetud andmed ainus kindel alus vastutustundlike otsuste tegemiseks.	
4. Keskkonna ja kogukonna huvide võimalik kahjustamine: • KSH eesmärk on hinnata ja vältida keskkonnataluvuse ületamist ning tagada säästev areng (KeHJS ja PlanS). • Praegune lähenemine jätab otsustajad ja avalikkuse vajaliku teabeta, et hinnata TU3 ala arendamise pikaajalisi mõjusid looduskeskkonnale, elukeskkonnale ja majandusele.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programm annab lähteülesandeid KSH aruande koostamiseks, st programmi valmimise ajaks ei ole ette nähtud veel mõjude hindamist. Mõjude hindamine on osa KSH aruandest. Mõjude hindamisel lähtutakse hetkel kehtivast Eesti seadusandlusest, mh KeHJS ja PlanS kehtestatust
5. Seadusest tulenevate nõuete rikkumine: • KeHJS kohaselt peab KSH olema põhjalik ja võimeline tuvastama olulisi keskkonnamõjusid. • Usaldusväärsete ja piisavalt laiaulatuslike reaalandmete puudumine tähendab, et praegust hindamist ei ole võimalik vastavalt nendele nõuetele läbi viia.	
6. Vastavus säästva arengu põhimõtetele: • Vinni valla piirkonnas TU3 ala kavandamine peab olema kooskõlas säästva arengu põhimõttega, nagu nõuab KeHJS ja Planeerimisseadus (PlanS § 8). • Ilma reaalse ja usaldusväärse andmestikuta ei saa kindlaks teha, kas TU3 ala arendus aitavad kaasa säästvale arengule või kahjustavad seda.	
7. Ebapiisav KSH kahjustab nii keskkonda kui ka kohaliku kogukonna huve: • See tähendab, et otsused võidakse teha puudulikul alusel, mis ei võta arvesse reaalselt keskkonnamõju ega kogukonna elukvaliteeti. • See ei ole kooskõlas säästva arengu põhimõtte ega KeHJS eesmärkidega, mis nõuavad kõrgetasemelist keskkonnakaitset ja kogukonna õiguste arvestamist. • Negatiivsed tagajärjed võivad olla pikaajalised ja pöördumatud, mõjutades nii piirkonna keskkonda, elukeskkonda kui ka majandust.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
TAOTLUS VALLA VOLIKOGULE, VALLAVALITSUSELE: 1. KEHTIVA VOLIKOGU OTSUSE TÜHISTAMINE Muuta kehtetuks Vinni valla TU3 ala detailplaneeringu algatamine, mis algatati Vinni Vallavolikogu 26.09.2024. a otsusega nr 20	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu algatamise tühistamist
2. KEHTIVA VOLIKOGU OTSUSE PEATAMINE Peatada Vinni valla TU3 ala detailplaneering kuni on täidetud on alljärgnevad tingimused: 2.1. Kehtestada ajutine moratorium Vinni valla TU3 ala detailplaneeringule, kuni on kogutud ja analüüsitud vähemalt 3-aastased usaldusväärsed seireandmed Eesti riigis töötavatest, sh Tootsi-Sopi ja Saarde, tuuleparkide aladest.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna eelpool nimetatud dokumentidega ei otsustata võimalikku detailplaneeringu peatamist või lõpetamist
2.1.2. Moratorium võimaldab piirkonna muutuvaid kumulatiivseid mõjusid adekvaatselt hinnata, vähendades oluliste ja pöördumatute vigade riski Vinni valla tuulepargiala TU3 KSH protsessis.	
2.2. Ainult reaalandmete kasutamine otsuste tegemisel: 2.2.1. KSH protsessis tuleb tugineda ainult reaalandmetele, kuna üksnes tuletatud suuruste põhjal tehtud eeldused ei suuda piisavalt täpselt ja usaldusväärselt hinnata kumulatiivseid mõjusid, nagu müra, infraheli, mõju bioloogilisele mitmekesisusele (sh linnustikule ja loomastikule), demograafilisi muutusi ega sotsiaal-majanduslikke mõjusid.	
2.2.2. See on eriti kriitiline olukorras, kus korraga on kavandamisel kümneid tuulepargialasid 50 km raadiuses, mille koosmõju ei ole võimalik hüpoteetiliste andmetega modelleerimisel adekvaatselt mitte mingil juhul prognoosida.	
2.2.3. Reaalandmete kogumine juba töötavatest tuuleparkide aladest Eestis võimaldab mõjuanalüüsi aluseks võtta tõenduspõhise ja objektiivse teabe, mitte oletused. See hõlmab mõõdetud andmeid müra- ja infrahelitasemete kohta, mõju kaitsealustele liikidele ja nende elupaikadele, visuaalse mõju ulatust, sotsiaal-majanduslikke muutusi (nt kinnisvarahinnad, töökohtade loomine) ning ka demograafilisi mõjusid, nagu rahvastiku liikumine ja kogukondlikud pinged. Selline lähenemine vastab KeHJS nõuetele ning aitab vältida keskkonna, kogukonna ja piirkondliku arenguga seotud oluliste riskide alahindamist.	
2.3. Kaaluda Vinni valla tuulepargialade projekti täielikku peatamist: 2.3.1. Kui kogutud reaalandmed näitavad, et kumulatiivsed mõjud ületavad keskkonnataluvuse piiri või põhjustavad pöördumatuid kahjustusi bioloogilisele mitmekesisusele, elupaikadele ja kogukonna elukvaliteedile, tuleb kaaluda võimalust Vinni valla tuulepargiala TU3 arendusprojekt täielikult peatada.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
2.3.2. Selline otsus peab lähtuma ettevaatus- ja vältimispõhimõttest ning tagama keskkonna ja kogukonna huvide priortiseerimise. KOKKUVÕTE: 1. Teha Vinni valla TU3 ala arenduses paus kolmeks aastaks, et koguda ja analüüsida usaldusväärseid reaalandmeid. 2. Tugineda edasistes uuringutes ja otsustes ainult tõenduspõhistele, mõõdetud andmetele, mis kajastavad tegelikke mõjusid. 3. Juhul kui uuringud näitavad, et tuuleparkide aladest (s.h naabervaldade alad) tulenevad kumulatiivsed mõjud on keskkonnale, inimeste tervisele ja elukeskkonnale kahjulikud ning pöördumatud, tuleb kaaluda Vinni valla TU3 ala detailplaneeringu täielikku peatamist, et tagada piirkonna jätkusuutlikkus ja elanike heaolu. Kõik eelnev tagab, et Vinni vallas ei tehta otsuseid, mis võivad kaasa tuua pikaajalisi ja pöördumatuid negatiivseid mõjusid valla tuulepargiala kavandamisel. Need meetmete kasutamine toetab säästvat arengut ning tagab Vinni valla TU3 ala arenduse vastavuse kõigile KeHJS nõuetele.	
9. Igo Palmi 1. Detailplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamisel ei ole mainitud ega arvesse võetud kohalike elanike pöördumist TU3 ala osas, kus inimesed on andnud allkirjad vastuseisu TU3 ja TU4 detailplaneeringu algatamise kohta (ning hilisem väljaehitamine). Kiri saadetud valda 13.08.2024. Palume nimetatud pöördumises punktid arvesse võtta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Pöördumises on välja toodud järgmised teemad: 1. kinnisvara hinna märgatav langus; 2. ettevõtluse arengu takistamine; 3. loodusliku elukeskkonna muutmine tööstusalaks; 4. visuaalne reostus; 5. mürareostus ja varjutus; 6. infraheli ja vibratsioon; 7. oht põhjaveele; 8. kahju elupaikadele ja liigirikkusele; 9. kaitsealuste liikide ohustamine; 10. vastuolu maakonna ja valla planeeringutega; 11. valla kuvandi muutmine;

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	12. kohalike elanike kaasamine igas planeeringuetapis Esitatud teemasid 1...9 käsitletakse mõjude hindamisel. Teemas nr 10 on planeeringute asemel käsitletud maakonna arengustrateegiat ja valla arengukava. Koostatav detailplaneering on kooskõlas üldplaneeringuga; üldplaneeringule heakskiitu andes kontrolliti Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt vastavust maakonnaplaneeringuga ning leiti, et esitatud kujul võib üldplaneeringu kehtestada, pole põhimõttelisi vastuolusid. Tuulepargi ehitamine ei tähenda, et enam ei kehtiks põhimõtte, et <i>Vinni vald on hooldatud ning hoitud elu- ja looduskeskkonnaga turvaline elupaik</i>. Teemas nr 11 tuuakse välja valla kuvandi muutmine ja sisu osas kardetakse, et tänu tööstusmaastikule kaovad nii elanikud kui turistid. Euroopast on teada mitmeid näiteid, kus tuulepargid on sobitatud maastikku, ilma et see oleks põhjustanud elanikkonna lahkumist või turismi langust. Üle euroopa on piirkondasid, kus tuulepargid toimivad koos ümbritsevate elamualade ja turismiga. Taanist on välja kujunenud tuule-energeetika-turismi liider. Hirm on arusaadav, kuid sarnased kaasused näitavad mitmetel juhtudel, et praegu kirjeldatud mahus hirmud ei realiseeru. Teemas nr 12 tuuakse välja kaasamine. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse kõiki neid isikuid, kes on andnud soovi olla kaasatud, saates valla üldaadressile kirja, kus teatatakse teadete edastamise viis ja selleks vajalikud kontaktandmed. Edaspidi

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	laiendatakse kaasatavate kinnistute raadiust kuni kolme kilomeetrini
2. TU3 alale ei ole võimalik tuulikuid ehitada kuna alas liiguvad, elavad mitmed kaitsealused liigid (merikotkas, väike konnakotkas, metsis ja teised liigid) ning alast suure osa moodustab rohekoridor. TU3 ala jääb lindude rännuteede koridori, ning tuulikute töötamine põhjustaks paljude rändlindude hukkumise.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang ning käsitiivaliste uuring. Linnustiku uuringu läbiviimise käigus selgitatakse välja mõju nii elupaikadele kui ka rännuteedele (toitumisränded, kevad- ja sügisränded), määratakse kaitsealuste linnuliikide olulised pesitsus- rände- ja toitumisalad ning liikumisteed elupaikade ja toitumisalade vahel ning hinnatakse kaasnevaid mõjusid
3. TU3 ala ääres elab väga palju inimesi ning tuulikud jääksid elamistele liiga lähedale. Minimaalselt 1 km tuuliku kaugus ei ole piisav, et töötava tuuliku kahjulikud mõjud inimestele viia miinimumini. Tuuliku kaugus tuleb elamust tuleb arvestada selliselt, et 1 m tuuliku kõrgust võrdub 20 m kaugust elamust maapinnal (seega 300 m kõrgune tuulik peab olema vähemalt 6 km kaugusel lähimast elamust).	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv, sh Terviseametiga. Kui planeerimisprotsessi jooksul selgub uus teadmine, tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest infost ja õigusraamistikust. Kuue kilomeetri kaugusele elamutest ehitades ei ole arvestades kehtivaid muid piiranguid võimalik Eestis ehitada ühtegi tuulikut
Lisaks palun Vinni valla tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohade ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõjude aruandes arvestada järgmiste mõjudega ning anda detailne vastus nende leevendamise või ärahoidmise kohta: 1. MÕJU INIMESELE • Pikaajaline elamine tuuletööstuse läheduses mõjutab inimese vaimset ja füüsilist tervist. Tuulikud tekitavad kuuldavat ja pidevat müra. Liikuvad tiivikud tekitavad häirivat varjutust ja öine valgustus on samuti visuaalseks reostuseks; • Tuulikud tekitavad kõrvale kuuldamatut infraheli. Tuulikute tekitatud infraheli võimalikku pikaajalist kahjulikku mõju, eriti just nii kõrgete tuugenite puhul, inimese tervisele pole Eestis	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. KSH programmis kirjeldatakse maastiku teemat ptk 5.3.4. KSH programm annab lähteülesandeid KSH aruande koostamiseks, st programmi valmimise ajaks ei ole ette nähtud veel mõjude hindamist. Mõjude hindamine on osa KSH aruandest. Mõjude hindamisel lähtutakse hetkel kehtivast Eesti seadusandlusest

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
piisavalt uuritud. Tuuliku poolt tekitatud impulsiline infraheli kahjustab pideva kokkupuute korral tervist, eriti tuugenite lähedal elavate inimeste puhul; • Tuuletööstuste läheduses elavatel inimestel on täheldatud unehäireid ja sageli kaasnevad sellega ka väsimus, ärevus, ärrituvus ja stressitaseme tõus. Sümptomiteks võivad olla ka peavalud, pearinglus, jõuetus, keskendumisraskused ja isegi südamerütmihäired (https://www.youtube.com/watch?v=KaQnJVBBbg4); • Eestis kehtivad müranormid pärinevad hiigeltuulikute eelsest ajast ning vajavad põhjalikku uuendamist (hiigeltuulikute all on mõeldud tuulikuid, mis on kõrgemad kui 200 m); • Vinni valla maastikuvaated ja kodukohatunnetus muutuksid jäädavalt. Maal elades tahame vaikset idüllit ja puutumatut loodusvaadet, mitte tööstusmaastikku. Seda visuaalset reostust, mida tuugenid tekitavad, ei korva miski (https://arvamus.postimees.ee/8220399/maarja-vaino-taitmatute-koletiste-toitmine-hakkab-segama-meie-lasteeestlasteks-kasvamist); • Makstavad talumistasud ei hüvita kinnisvara väärtuse langust ega korva tervisekahjusid.	
2. MÕJU JULGEOLEKULE • Energiajulgeoleku tagamiseks vajame juhitavaid võimalusi elektri tootmiseks (gaasi- ja põlevkivijaamad kuni parema alternatiivi valmimiseni); • Soomlased on uurinud tuuletööstuste mõju radaritele ja leidnud, et need mõjutavad radarite tööd oluliselt. Samuti häirivad tuulepargid mobiilsidemastide omavahelist suhtlust, mis toimub õhu kaudu; • Eestis ei ole tuuletööstuste ümber tehtud spetsiaalseid mõõtmisi radari- ja sidehäirete tuvastamiseks. TTJA plaanib soetada uusi aparate elektromagnethäirete täpsemaks mõõtmiseks. Raha seadmete ostmiseks tuleb, muidugi, maksumaksja taskust. Kui palju on vaja kulutada lisaraha olemasolevate ja plaanitavate maismaatuuletööstuste sidehäiringute leevendamiseks?	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti energiajulgeoleku tagamiseks – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega. TTJA ja ka Kaitseministeerium on kaasatud planeeringu koostamisse
3. MÕJU LOODUSELE • Iga tuugeni juurde on vaja rajada juurdepääsuteed ning muu vajalik taristu. Ühe tuugeni tarbeks on vaja kuni 2ha pinda; • Tööstuse rajamisel on peamiseks meetoditeks lageraie ja raadamine (deforestation). Raadamise tulemusel hävitatakse mets kui ökosüsteem täielikult. Tuulikutööstuste rajamise tõttu on ohus meie metsad ja aastate vältel tekkinud loomade, lindude ja taimede elukohad; • Paljud meile väärtuslikud looduslikud paigad muudetakse sisuliselt tööstuspiirkondadeks, mille habras tasakaal saab olema tugevalt häiritud. Tegelik mõju elusloodusele kui tervikule on teadmata;	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju loodusele ptk 5.3.2, 5.3.5, 5.3.8 ja 5.3.9

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
• Iga tuulikutööstuse ehitus vajab suurtes kogustes kruusa, killustikku ja liiva - kuskohast see materjal kõik võetakse? Ikka meie kõigi maapõuest; • Tuulegeneraatorite pöörlevad labad on lindudele ja nahkhiirtele ohtlikud. Eestis kuuluvad kõik nahkhiirte liigid teise kaitsekategooriasse; • Uuemad uuringud on välja toonud fakti, et tuulikud muudavad lokaalselt kliimat nende ümber, mõjutades lähiümbruses tuuli ja sademeid; • Keemiline reostus looduses - kokkupõrgete tõttu vihma/lume/rahe osakestega kiirusel 350 km/h, kuluvad pöörlevad tiivikulabad pidevalt. On leitud, et plastreostuse koguseks võib olla 62 kg turbiini kohta aastas. Labadest lenduv keemia ladestub ümberolevasse loodusesse ning leiab tee ka meie põhjavette; • Samuti puudub praegu „roheline tehnoloogia” kasutatud tuulikute ja labade utiliseerimiseks.	
4. MÕJU MAJANDUSELE • Tuugenite kasutegur (20-30%) meie geograafilises asukohas ja kliimas, võrreldes mistahes teise elektritootmisjaamaga, on võrdlemisi väike ning ebaproportsionaalselt suure keskkonna jalajäljega; • Tuugenitööstuste lähedal asuva kinnisvara väärtus väheneb, sest inimesed ei soovi elama asuda kohta, kus elamine võib kahjustada tervist. Samuti ei soovita elada pideva müra ning visuaalse reostuse keskel; • Vastupidiselt teiste riikidega ei ole Eestis tuuletöösturitel kohustust kompenseerida kodanike kinnisvara hinna väärtuse langust, isegi juhul kui kodud on näiteks terviseprobleemide tõttu muutunud elamiskõlbmatuks ja minema kolimisest on saanud perede jaoks paratamatu tagajärg. Kui palju inimesi otsustaks Vinni vallast lahkuda, kui siin enam elada ei saa ja mida teeks see kohaliku kultuuri ja majandusega? • Eesti aastane elektritarbimine suureneb ka kõige optimistlikuma prognoosi järgi väga vähe, ning juhitamatu elektritootmise asemel peaks olema esikohal juhitud tootmine (https://www.err.ee/1609593533/energeetikaekspertid-lasevad-valitsusliidu-energiaplaani-soelapohjaks); • Tuulikutega toodetakse energiat, mille tootlikkuse protsent on madal ja vajab kõrvale juhitavaid võimsusi. See on maksumaksjate poolt doteeritud ja kokkuvõttes ei muuda tavainimese jaoks elektri tarbimise hinda odavamaks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju majandusele ptk 5.3.6. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti elektritarbimise või tuulikute tõhususe kohta – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega, detailplaneering seab tingimused ja võimalused ehitamiseks
Valla arengukava kohaselt on Vinni vald on turvaline, atraktiivne ning loodussõbraliku elu- ja töökeskkonnaga vald ning vallas on avatud, kogukondi kaasav ja piirkondade eripärasid arvestav	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Puhkamisvõimaluste (turismi) temaatika

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
juhtimine. Arengukavas on rõhutatud looduskeskkonna ja loodusväärtuste tähtsust turismi arendamisel. Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi. Planeerimisotsuste tegemisel peab kohalik omavalitsus arvesse võtma valla strateegilisi dokumente ning vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 2 on valla juhtimisel kohustus lähtuda valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest. Vinni valla kohaliku elanikuna on seisukoht, et jätkuv kliimapolitika elluviimine ei saa ega tohi toimuda kohaliku looduse ja kodanike huvide arvelt. Igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus (KeÜS § 23). Ma ei ole mingil tingimusel nõus, et meie elukeskkond ja selle lahutamatuks osaks olev looduskeskkond muudetakse meile tundmatuseks. Hoides tervet mõistust, oma lapsi ja loodust oleme sellisele energiapolitikale kindlalt vastu.	lisatakse „Mõju ettevõtluskeskkonnale“ valdkonna juurde (KSH programmi ptk 5.5). <i>Samas väide Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi. Maailmast on palju näiteid, kus looduskeskkonna ja loodusväärtuste turism toimib koos taastuenergia tootmisega</i>
10. Anne Nirgi	
1. Arendajad peavad arvestama tuuliku kaugust 1mw võrdeline 1km nagu TTÜ teadlased on soovitanud. Seda on kinnitanud ka Hanno Pevkur tollane sotsiaalminister, tänane kaitseminister. Peame arvestama ettevaatus printsiibiga, kuna vastavad korrektsed uuringud inimeste tervisele puuduvad. Kaebused on juba Eestis töötavate parkide ümbert kogukondadest tulnud ka 6km kauguselt.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Kui on olemas selline teadustöö (1MW-1km), palun esitage. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv, sh Terviseametiga. Kui planeerimisprotsessi jooksul selgub uus teadmine, tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest infost ja õigusraamistikust
2. Müra ei tohi ületada 30db päeval	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. Tuulepargi ehitusaegset müra hinnatakse KSH läbiviimisel eksperthinnanguna. Tuulikute kasutus-/käitamisaegset müra, sh madalsageduslikku ja infraheli, hinnatakse KSH aruandes lähtuvalt hetkel kehtivatest seadustest ja määrustest. Madalsageduslikule mürale kehtivad normtasemed on sätestatud sotsiaalministri 04.03.2002. a määruses nr 42 „Müra normtasemed elu- ja puhkealal, elamutes ning ühiskasutusega hoonetes ja mürataseme mõõtmise meetodid“. Mürale kehtivad siht- ja piirväärtused lähtuvalt keskkonnaministri 16.12.2016
3. Müra ei tohi ületada 10 db öösel. Me elame maal mitte linnas ja tahame öösel vähemalt täielikku rahu	
4. Müra jm heli- ja vibratsioonireostuse modelleerimine ja mõõtmised toimugu 30 päeva järjest kõigil 4 aastaajal erinevate õhuniiskuseastmetega, sest niiskuse sisalduse hulk õhus mõjutab tugevalt ka helilainete jm edasi kandumist	
5. Teha mõõtmiseid erinevate tuuletugevustega, et välja selgitada tuulesuunad ja helide edasi kandumine erinevate tuuletugevustega.	
6. Mõõta, modelleerida ja kasutatda töötavate tuuleparkide põhjal saadud teadmiseid maapinnas leviva vibratsiooni ulatusest erinevatel aastaegadel.	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	määrusest nr 71 „Välisõhus leviva müra normtasemed ja mürataseme mõõtmise meetodid“. Kuna tuulikud töötavad ööpäevaringselt ning tuulikute müra võib pidada iseloomult häirivamaks kui mõnda muud tööstusmüra liiki, siis võetakse tuuleparkide planeeringutes eesmärgiks öise sihtväärtuse (40 dB elamualadel) tagamine, mitte öise piirväärtuse (45 dB) tagamine. Täpsem hindamise metoodika lähtub Kliimaministeeriumi poolt tellitud ja 2025. a valminud juhendist “Tuuleparkide keskkonnamõju hindamise juhend. Müra, vibratsioon, varjutamine”, sh selles nimetatud standarditest
8. Tuulikute maksimaalne kõrgus olgu 30m nagu üldplaneeringus märgitud min.kõrgus. Nii kõrged on ka Taanis mida tihtilugu näitena tuuakse arendajate jt poolt.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna planeering on alatatud eesmärgiga planeerida kõrgemad tuulikud
9. Tuulikute omavaheline kaugus min. 2,5km et säilitada loodust ja metsa rohealal kuhu peale tööstus on planeeritud	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku mõju rohevõrgustikule ptk 5.3.5.
10. Välistatud peab olema igasugune mõju põhja- ja pinnaveekogudele	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis käsitletakse võimalikke mõjusid põhjaveele ptk 5.3.1
11. Kahju keskkonnale peab jääma võimalikult väikseks ehituse ajal ja tööstusala töötamise ajal. Välja töötada kava ja võimalused koheseks reageerimiseks tuuliku tulekahju korral tuuletööstusalal, naftasaaduste lekkimise reostuse korral, tuulikulabadest tekkivate mikro- ja makroosakeste reostuse vältimiseks ja likvideerimiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH aruande koostamise käigus hinnatakse kavandatava tegevusega kaasnevaid mõjusid ning seatakse vajadusel meetmed ebasoodsate mõjude vältimiseks või leevendamiseks, vajadusel seatakse meetmed ka edasiseks seiretegevuseks. Võimalikku riski-/ohuanalüüsi nõude seadmist kaalutakse edasisel planeeringu koostamisel
12. Erinevat tüüpi kahjude tekkimisel peab kahju tekitaja rakendama heastamismeetmeid, töötades selleks esmalt välja heastamismeetmete plaani ja esitama selle Keskkonnaametile ja vallavalitsusele heakskiitmiseks.	
13. Keskkonnakahju tekitaja peab ka kandma kõik keskkonnakahju vältimise ja heastamisega seotud kulud.	
14. Kaitsekategooriasse kuuluva Musta toonekure elupaik, kaljukotka-, lendorava ja kõikide teiste kaitsealuste lindude-, loomade elu ja liikumisalad mis kattuvad Tu3-ga ei tohi saada häiritud,	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
mõjutatud või kahandatud planeeritava tu3 tööstusala pärast! Me ei ole nii liigirikas, et saaksime kaitsealuste ja vähem kaitse all olevate elusolendite hukkumist endale lubada	mõju kaitstavatele loodusobjektidele ptk 5.3.5 ja Natura aladele ptk 5.4. KSH aruande käigus viiakse läbi täpsustav linnustiku, käsitiiivaliste uuringud ja lendorava analüüs, mille tulemustest lähtuvalt antakse KSH aruandes hinnang ka Natura alade kaitse-eesmärkides nimetatud liikidele avalduda võivatele mõjudele
15. Aprillis avalikustatud ksh juhendis Metsise elupaiku ei ole üldse ära märgitud mis on TU3 ala sees, kuigi kõigile on teada, et need seal Aravuse -Obja-Võhu kandis on! Sellega palun arvestada	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõjude hindamise käigus viiakse läbi täpsustav linnustiku uuring, kui see tuvastab kaitsealuse liigi, siis vastavale alale ei minda. Kui Te teate elupaika, siis palun andke valla keskkonnaspetsialistile asukoha info, et ta saaks selle edastada uuringu tegijale
16. Välja töötada kava ja ennetusmeetmed veekogude veekvaliteedi kaitseks. Kunda jõe kaitse ja hoiualal jõevee kvaliteet saab kindlasti kaevetöödega tugevalt rikutud koos sealsete kalade elu ja kudemispakadega mis võivad selle tõttu hävineda. Näiteks Puka päiksepaneelide pargi vaiade panekuga rikuti lähedal asuva jõe vesi pikaks ajaks	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine veerežiimile, sh põhjavee ja pinnavee kvaliteedile on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.1. Kui rikutakse vee kvaliteet või kättesaadavus, siis selle eest vastutab mõjutuse tekitaja
17. Välja töötada kahju korvamise kava ja ennetusmeetmed ümbruskonnas kaevude toimimiseks kui ehituse ajal ja tuulepargi töötamise ajal peaks ilmnema joogivee kvaliteedi riknemine või kadu. Lähimad kaevud Aravuse 400m, Kabrani talu puurkaevu asukoht 0,92km ala piirist jne. minimaalselt 10km raadiuses kui kaevud jäävad kuivaks või kui vee kvaliteet saab rikutud mis juhtub suure tõenäosusega.	
18. Kaitsehaljastuse (täiskasvanud metsa) laius tuulealal ümberringi 2km. See arvestada praegustest määratud piiridest sissepoole mitte väljapoole lisaks. Raietegevus peab olema seal kaitsetsoonis keelatud algusest peale ja kuni tuuletööstuse amortiseerumiseni.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringuga lahendatakse ära rohevõrgustiku toimimine ning müra ja varjutusega seonduv, kuid tõenäoliselt ei määrata sellist nõuet ega ka raiekeeldusid; sellised võimalikud kompensatsioonialad on üldjuhul vajalikud siis, kui on vaja kompenseerida kellegi elutegevust. Planeeringu ja KSH eesmärk on leida selline planeeringulahendus, millega on olulised keskkonnamõjud välditud või leevendatud.

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	Asjaõigusseaduse (AÕS) § 143 lg 1 sätestab: Kinnisasja omanikul ei ole õigust keelata gaasi, suitsu, auru, lõhna, tahma, soojuse, müra, põrutuste ja muude seesuguste teiselt kinnisasjalt tulevate mõjutuste levimist oma kinnisasjale, kui see ei kahjusta oluliselt tema kinnisasja kasutamist ega ole vastuolus keskkonnakaitse nõuetega. Mõjutuste tahtlik suunamine naaberkinnisasjale on keelatud. AÕS) § 143 lg 2 sätestab: Kui käesoleva paragrahvi 1. lõikes nimetatud mõjutused kahjustavad oluliselt kinnisasja kasutamist, kuid niisuguste mõjutuste kõrvaldamist ei saa mõjutajalt majanduslikult eeldada, on mõjutatava kinnisasja omanikul õigus nõuda mõjutuse põhjustanud kinnisasja omanikult mõistlikku hüvitist
19. Peab säilitama vähemalt 500m laiuse rohekoridori ümberkaudsete linnu- ja loodus- ja maastikukaitse aladega.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse võimalikku mõju rohevõrgustikule ptk 5.3.5
20. Tuuletööstuspargi omanik peab kindlustama elanikkonna tervise ja kodu kaitse, st. kogukonna nõudel tuulikud seiskama või likvideerima oma kuludega kui valla elanikest 3% seda nõuavad või ümberkaudsete külade elanikest enamus.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Soovitud tingimus ei ole kooskõlas kehtiva õigusega
21. Välja töötama ja avalikustama kava kuidas vastav tuuletööstusala annab energiakindluse kogukonnale elektrikatkestuse korral	Kohalik elektrivarustus sõltub jaotusvõrgust. Tuulikute mõjualas odavama elektrienergia pakkumise teemat täpsustatakse planeeringu koostamise käigus ning kommenteeritakse
22. Müüma või organiseerima soodustingimustega voolu ümberkaudsete külade elanikele kes jäävad mõju piirkonda, kuni tuulepargi amortiseerumiseni	
23. Tuulepargi omanikud peavad tagama kogu ala tasuta kasutuse-külastuse võimaluse igal ajal. St. Seene- marja korjamiseks, loodusvaatluseks, linnu-ja käsitiivalisete hukkumise seire võimalused jm	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vajalikud seiremeetmed määratakse planeeringu koostamise käigus
24. Tuulepargi omanikud peavad teostama elusolendite hukkumise tuvastamiseks seiret ülepäeviti ja avalikustama sellega seotud andmed.	
25. Koostage ennetavalt lühi ja pikaajaline arenguplaan valda mõjutavatest teguritest, st massiliste ülevallaliste tuuletööstusalade rajamise järgselt.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmi ptk 5.3 on välja toodud

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	eeldatavad keskkonnamõjud, mida hinnatakse. Kui hindamise ajal on planeerimises piisavalt täpse lahendusega muid alasid vallas, siis saab ka neid arvesse võtta
26. Korvata kinnisvara langusest tulenevad kahjud või võimetus üldse kinnisvara müüa planeeritava tööstusala ümber kuni 10km	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna mõju hindamine varale on käsitletud KSH programmi ptk 5.3.6. Planeeringuga leitakse võimalused ja tingimused tuulepargi ehitamiseks, planeeringuga ei sõlmita kokkuleppeid missugune isik missuguseid asju hüvitab
27. Ala laiendus või tuulikute lisamine tulevikus on keelatud ning arvestada sellega	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringus määratakse tuulikute arv ja asukohad ning selle planeeringu alusel ei ole tulevikus enam võimalik uusi tuulikuid teha. Kas kohalik omavalitsus algatab tulevikus uue täiendava planeeringu – see on kohaliku omavalitsuse teha
28. Välja selgitada ka kaitsealuste kalaliikide nt.Säga jt võimalik esinemine järvedes, jõgedes ning tööstusala mõju neile.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Dokumendis käsitletakse seonduvat ptk 5.3.1 ja 5.3.5
29. Korvata tekkiv tervisekahju ja nõutav hüvitis (min.mõjuala 7km) kogukonna inimestele	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Planeeringuga leitakse võimalused ja tingimused tuulepargi ehitamiseks, planeeringuga ei sõlmita kokkuleppeid missugune isik missuguseid asju hüvitab
30. Korvata iga aasta kogukonna inimestele ja ettevõtjatele biomassi 25% vähenemisest tulenevad kahjud	
31. Korvata tööstusala ehitamise ja töötamise ajal esile kerkinud varasemast erinev kariloomade-kodulindude-mesilaste jt-ga seotud kahjud mõju piirkonnas min.7km.	
32. Kahjude väljaselgitamiseks teha igaaastane seire ettevõtetes ja kodudes tuulepargialade omanike kuludega.	
33. Metsamaa moodustab enam kui 75% plaanitavate tuuletööstuste pindalast Eestis, ulatudes mitmes vallas lausa üle 90%. Vinni vald on samuti kahjuks juhtpositsioonil sellega. Samuti kattuvad paljud tuulealad täielikult või osaliselt rohevõrgustiku tugialade ja rohekoridoridega. See aga ei ole kooskõlas taastuvenergia direktiiviga 2018/2001. Lisaks tuleb silmas pidada, et Eestis on metsaandmete süsteemse võltsimise tõttu (alates aastast 2010) tehtud 15 aastat üleraiet, mistõttu Eesti metsad seovad seni arvestatust palju vähem süsinikku. See oleks üks järgnevatest	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu lõpetamist

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
põhjustest miks me ei peaks valitsuse võetud pööraseid rohekohustusi täitma. Valda ei saa sundida.	
34. Riiklikult kaardistatud tuulealad, enamasti RMK metsakinnistud, mis 2024. aasta lõpus oksjonile pandi, on samuti vastuolus direktiivi 2018/2001 sätetega, mis kohustab esmajärjekorras kasutama tehislikke ja kahjustatud alasid ning vältima olulise keskkonnamõju tekitamist.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, kuna arvamus pole seotud esitatud dokumentidega
35. Paljud kohalikud omavalitused ei arvesta elanike meelsusavalduse ehk allkirjade kogumise raames (mitte segi ajada seadusjärgse rahvaalgatusega) nende inimeste allkirju, kes jäävad küll plaanitava tuulepargi mõjualasse, kuid elavad naabervallas. Samamoodi eiratakse nende inimeste allkirju, kellel on tuulepargi mõjualas nn „teine kodu“ ehk elamu, kuid nende registrijärgne põhielukoht on mujal. Seega soovime, et kõik oleks siiski kaasatud ja arvestatud.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse kõiki neid isikuid, kes on andnud soovi olla kaasatud, saates valla üldaadressile kirja, kus teatatakse teadete edastamise viis ja selleks vajalikud kontaktandmed. Edaspidi laiendatakse kaasatavate kinnistute raadiust kuni kolme kilomeetrini
36. Soovin, et kogukondasid ja huvilisi oleks koheselt kaasatud linnuvaatlustele, käsitiivaliste uuringutele jm ning kogu protsess oleks läbipaistev ja kontrollitav. Tänapäeval ei ole näha olnud kaasamist ja rahva kuulamist peale kahe avaliku teavitava koosoleku.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Väliuuringute aruannetega tutvub Keskkonnaamet, väliuuringuid ei tehta koostöös rahvamassidega. Kui Te teate elupaika, siis palun andke valla keskkonnaspetsialistile asukoha info, et ta saaks selle edastada uuringu tegijale
37. Kindlasti koostada korralik kaart kus on märgitud kõikide hajaasustuse kodude kaugused koos kohanimedega tuuleala piirist 7km raadiuses ning suuremate ümberkaudsete asulate kaugused samuti, et kõik visuaalselt kaardil ka aru saaksid.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Esitatavatel joonistel on peal joonmõõtkava, millelt saab mõõta kauguse. Veebirakenduses saab samuti mõõta kauguse
38. Prioriteet on tuuletööstusala planeerimise lõpetamine, kuid kui see ei õnnestu, siis palun arvestada nende nõuetega.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi kuna esitatud dokumendiga ei otsustata võimalikku detailplaneeringu lõpetamist. Võimalik detailplaneeringu lõpetamine on eraldi protsess
[Teises kirjas (10.2.)lisatud ettepanekud]	
1. Tammiku külast Nirgu talu sissesõidutee ja külavahetee ristist vaade tuulealale Puka poole ja Aravuse poole, kindlasti 2. Vaade Aravuse kalakasvanduse juurest	Täpne vaatepunktide loetelu määratakse edasise töö käigus. Vaatepunktide valimisel arvestatakse nii neid esitatuid kui ka veebis teiste isikute poolt esitatud

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
3. Vaade Aravuse järve tagant vaatega Puka poole pikuti üle tuuleala metsa kõrguselt kindlasti 4. Roela veski juurest vaade 5. Kooli teeotsast 6. Tagavälja teeotsast 7. Tallika teeotsast 8. Linnamaa hoovist 9. Jürna hoovist 10. Normaku talu teeotsast 11. Linno talu hoovist 12. Kabrani talu hoovist 13. Atsi kinnistult Objeküla 14. Vana Soone väravast 15. Tammiku kodu väravast 16. Tiitsoni väravast 17. Nurme kinnist teeotsast 18. Pihlaka kinnistu teeotsast 19. Vaino talu väravast kindlasti 20. Kulina mõisa väravast 21. Võhu saekaatri eest 22. Küti küla keskelt kindlasti 23. Ülase kinnistu teeotsast Objeküla 24. Uuekõrtsi talu teeotsast Anguse 25. Vainu kinnistu Anguse külas 26. Rannapungerja Anguse tee ja Roela Anguse tee rist 27. Tudu asula keskelt 28. Roela päästekomando väravast	
11. Eve Kalm, 11.05.2025	
1. Detailplaneeringu lähteseisukohtade ja keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi koostamisel ei ole mainitud ega arvesse võetud kohalike elanike pöördumist TU3 ala osas, kus inimesed on andud allkirjad vastuseisu TU3 ja TU4 detailplaneeringu algatamise kohta (ning hilisem väljaehitamine). Kiri saadetud valda 13.08.2024. Palume nimetatud pöördumises punktid arvesse võtta.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Pöördumises on välja toodud järgmised teemad: 1. kinnisvara hinna märgatav langus; 2. ettevõtluse arengu takistamine;

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
	3. loodusliku elukeskkonna muutmine tööstusalaks; 4. visuaalne reostus; 5. mürareostus ja varjutus; 6. infraheli ja vibratsioon; 7. oht põhjaveele; 8. kahju elupaikadele ja liigirikkusele; 9. kaitsealuste liikide ohustamine; 10. vastuolu maakonna ja valla planeeringutega; 11. valla kuvandi muutmine; 12. kohalike elanike kaasamine igas planeeringuetapis Esitatud teemasid 1...9 käsitletakse mõjude hindamisel. Teemas nr 10 on planeeringute asemel käsitletud maakonna arengustrateegiat ja valla arengukava. Koostatav detailplaneering on kooskõlas üldplaneeringuga; üldplaneeringule heakskiitu andes kontrolliti Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi poolt vastavust maakonnaplaneeringuga ning leiti, et esitatud kujul võib üldplaneeringu kehtestada, pole põhimõttelisi vastuolusid. Tuulepargi ehitamine ei tähenda, et enam ei kehtiks põhimõte, et <i>Vinni vald on hooldatud ning hoitud elu- ja looduskeskkonnaga turvaline elupaik.</i> Teemas nr 11 tuuakse välja valla kuvandi muutmine ja sisu osas kardetakse, et tänu tööstusmaastikule kaovad nii elanikud kui turistid. Euroopast on teada mitmeid näiteid, kus tuulepargid on sobitatud maastikku, ilma et see oleks põhjustanud elanikkonna lahkumist või turismi langust. Üle euroopa on piirkondasid, kus tuulepargid toimivad koos ümbritsevate elamualade ja turismiga. Taanist on välja kujunenud tuule-energeetika-turismi liider. Hirm on arusaadav, kuid sarnased kaasused

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

<i>Kooskõlastus /arvamus</i>	<i>Seisukoht</i>
	näitavad mitmetel juhtudel, et praegu kirjeldatud mahus hirmud ei realiseeru. Teemas nr 12 tuuakse välja kaasamine. Vinni Vallavalitsuse tänane praktika sätestab, et ÜP tingimustest lähtudes kaasatakse kinnistuid, mis jäävad ühe kilomeetri raadiusesse. Lisaks kaasatakse kõiki neid isikuid, kes on andnud soovi olla kaasatud, saates valla üldaadressile kirja, kus teatakse teadete edastamise viis ja selleks vajalikud kontaktandmed. Edaspidi laiendatakse kaasatavate kinnistute raadiust kuni kolme kilomeetrini
2. TU3 alale ei ole võimalik tuulikuid ehitada kuna alas liiguvad, elavad mitmed kaitsealused liigid (merikotkas, väike konnakotkas, metsis ja teised liigid) ning alast suure osa moodustab rohekoridor. TU3 ala jääb lindude rännuteede koridori, ning tuulikute töötamine põhjustaks paljude rändlindude hukkumise.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH raames viiakse läbi linnustiku uuring ja ornitoloogiline eksperthinnang ning käsitiivaliste uuring. Linnustiku uuringu läbiviimise käigus selgitatakse välja mõju nii elupaikadele kui ka rännuteedele (toitumisränded, kevad- ja sügisränded), määratakse kaitsealuste linnuliikide olulised pesitsus- rände- ja toitumisalad ning liikumisteed elupaikade ja toitumisalade vahel ning hinnatakse kaasnevaid mõjusid
3. TU3 ala ääres elab väga palju inimesi ning tuulikud jääksid elamistele liiga lähedale. Minimaalselt 1 km tuuliku kaugus ei ole piisav, et töötava tuuliku kahjulikud mõjud inimestele viia miinimumini. Tuuliku kaugus tuleb elamust tuleb arvestada selliselt, et 1 m tuuliku kõrgust võrdub 20 m kaugust elamust maapinnal (seega 300 m kõrgune tuulik peab olema vähemalt 6 km kaugusel lähimast elamust).	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Detailplaneeringu koostamist jätkatakse koostöös riigiasutustega, mille vastutusvaldkond on planeeritava tuulepargiga seonduv, sh Terviseametiga. Kui planeerimisprotsessi jooksul selgub uus teadmine, tehakse uued normdokumendid vms, siis lähtutakse uusimast asjakohasest infost ja õigusraamistikust. Kuue kilomeetri kaugusele elamutest ehitades ei ole arvestades kehtivaid muid piiranguid võimalik Eestis ehitada ühtegi tuulikut

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Lisaks palun Vinni valla tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohade ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõjude aruandes arvestada järgmiste mõjudega ning anda detailne vastus nende leevendamise või ärahoidmise kohta: 1. MÕJU INIMESELE • Pikaajaline elamine tuuletööstuse läheduses mõjutab inimese vaimset ja füüsilist tervist. Tuulikud tekitavad kuuldavat ja pidevat müra. Liikuvad tiivikud tekitavad häirivat varjutust ja õine valgustus on samuti visuaalseks reostuseks; • Tuulikud tekitavad kõrvale kuuldamatut infraheli. Tuulikute tekitatud infraheli võimalikku pikaajalist kahjulikku mõju, eriti just nii kõrgete tuugenite puhul, inimese tervisele pole Eestis piisavalt uuritud. Tuuliku poolt tekitatud impulsiline infraheli kahjustab pideva kokkupuute korral tervist, eriti tuugenite lähedal elavate inimeste puhul; • Tuuletööstuste läheduses elavatel inimestel on täheldatud unehäireid ja sageli kaasnevad sellega ka väsimus, ärevus, ärrituvus ja stressitaseme tõus. Sümptomiteks võivad olla ka peavalud, pearinglus, jõuetus, keskendumisraskused ja isegi südamerütmihäired (https://www.youtube.com/watch?v=KaQnJVBBbg4); • Eestis kehtivad müranormid pärinevad hiigeltuulikute eelsest ajast ning vajavad põhjalikku uuendamist (hiigeltuulikute all on mõeldud tuulikuid, mis on kõrgemad kui 200 m); • Vinni valla maastikuvaated ja kodukohatunnetus muutuksid jäädavalt. Maal elades tahame vaikset idüllit ja puutumatut loodusvaadet, mitte tööstusmaastikku. Seda visuaalset reostust, mida tuugenid tekitavad, ei korva miski (https://arvamus.postimees.ee/8220399/maarja-vaino-taitmatute-koletiste-toitmine-hakkab-segama-meie-lasteeestlasteks-kasvamist); • Makstavad talumistasud ei hüvita kinnisvara väärtuse langust ega korva tervisekahjusid.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse müra teemat ptk 5.3.3. KSH programmis kirjeldatakse maastiku teemat ptk 5.3.4
2. MÕJU JULGEOLEKULE • Energiajulgeoleku tagamiseks vajame juhitavaid võimalusi elektri tootmiseks (gaasi- ja põlevkivijaamad kuni parema alternatiivi valmimiseni); • Soomlased on uurinud tuuletööstuste mõju radaritele ja leidnud, et need mõjutavad radarite tööd oluliselt. Samuti häirivad tuulepargid mobiilsidemastide omavahelist suhtlust, mis toimub õhu kaudu; • Eestis ei ole tuuletööstuste ümber tehtud spetsiaalseid mõõtmisi radari- ja sidehäirete tuvastamiseks. TTJA plaanib soetada uusi aparate elektromagnethäirete täpsemaks mõõtmiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti energiajulgeoleku tagamiseks – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega. TTJA ja ka Kaitseministeerium on kaasatud planeeringu koostamisse

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Raha seadmete ostmiseks tuleb, muidugi, maksumaksja taskust. Kui palju on vaja kulutada lisaraha olemasolevate ja plaanitavate maismaatuuletööstuste sidehäiringute leevendamiseks?	
3. MÕJU LOODUSELE • Iga tuugeni juurde on vaja rajada juurdepääsuteed ning muu vajalik taristu. Ühe tuugeni tarbeks on vaja kuni 2ha pinda; • Tööstuse rajamisel on peamisteks meetoditeks lageraige ja raadamine (deforestation). Raadamise tulemusel hävitatakse mets kui ökosüsteem täielikult. Tuulikutööstuste rajamise tõttu on ohus meie metsad ja aastate vältel tekkinud loomade, lindude ja taimede elukohad; • Paljud meile väärtuslikud looduslikud paigad muudetakse sisuliselt tööstuspiirkondadeks, mille habras tasakaal saab olema tugevalt häiritud. Tegelik mõju elusloodusele kui tervikule on teadmata; • Iga tuulikutööstuse ehitus vajab suurtes kogustes kruusa, killustikku ja liiva - kuskohast see materjal kõik võetakse? Ikka meie kõigi maapõuest; • Tuulegeneraatorite pöörlevad labad on lindudele ja nahkhiirtele ohtlikud. Eestis kuuluvad kõik nahkhiirte liigid teise kaitsekategooriasse; • Uuemad uuringud on välja toonud fakti, et tuulikud muudavad lokaalselt kliimat nende ümber, mõjutades lähiümbruses tuuli ja sademeid; • Keemiline reostus looduses - kokkupõrgete tõttu vihma/lume/rahe osakestega kiirusel 350 km/h, kuluvad pöörlevad tiivikulabad pidevalt. On leitud, et plastreostuse koguseks võib olla 62 kg turbiini kohta aastas. Labadest lenduv keemia ladestub ümberolevasse loodusesse ning leiab tee ka meie põhjavette; • Samuti puudub praegu „roheline tehnoloogia” kasutatud tuulikute ja labade utiliseerimiseks.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju loodusele ptk 5.3.2, 5.3.5, 5.3.8 ja 5.3.9
4. MÕJU MAJANDUSELE • Tuugenite kasutegur (20-30%) meie geograafilises asukohas ja kliimas, võrreldes mistahes teise elektritootmisjaamaga, on võrdlemisi väike ning ebaproportsionaalselt suure keskkonna jalajäljega; • Tuugenitööstuste lähedal asuva kinnisvara väärtus väheneb, sest inimesed ei soovi elama asuda kohta, kus elamine võib kahjustada tervist. Samuti ei soovita elada pideva müra ning visuaalse reostuse keskel; • Vastupidiselt teiste riikidega ei ole Eestis tuuletöösturitel kohustust kompenseerida kodanike kinnisvara hinna väärtuse langust, isegi juhul kui kodud on näiteks terviseprobleemide tõttu muutunud elamiskõlbmatuks ja minema kolimisest on saanud perede jaoks paratamatu tagajärg.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. KSH programmis kirjeldatakse mõju majandusele ptk 5.3.6. Mõjude hindamisel ei tehta analüüse Eesti elektritarbimise või tuulikute tõhususe kohta – riigipoolne energiamajanduse arengukava tegeleb nn suure pildi loomisega, detailplaneering seab tingimused ja võimalused ehitamiseks

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
Kui palju inimesi otsustaks Vinni vallast lahkuda, kui siin enam elada ei saa ja mida teeks see kohaliku kultuuri ja majandusega? - Eesti aastane elektritarbimine suureneb ka kõige optimistlikuma prognoosi järgi väga vähe, ning juhitamatu elektritootmise asemel peaks olema esikohal juhitav tootmine (https://www.err.ee/1609593533/energeetikaeksperdid-lasevad-valitsusliidu-energiaplaani-soelapohjaks); - Tuulikutega toodetakse energiat, mille tootlikkuse protsent on madal ja vajab kõrvale juhitavaid võimsusi. See on maksumaksjate poolt doteeritud ja kokkuvõttes ei muuda tavainimese jaoks elektri tarbimise hinda odavamaks.	
Valla arengukava kohaselt on Vinni vald on turvaline, atraktiivne ning loodussõbraliku elu- ja töökeskkonnaga vald ning vallas on avatud, kogukondi kaasav ja piirkondade eripärasid arvestav juhtimine. Arengukavas on rõhutatud looduskeskkonna ja loodusväärtuste tähtsust turismi arendamisel. Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi. Planeerimisotsuste tegemisel peab kohalik omavalitsus arvesse võtma valla strateegilisi dokumente ning vastavalt kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 2 on valla juhtimisel kohustus lähtuda valla- või linnaelanike õigustatud vajadustest ja huvidest. Vinni valla kohaliku elanikuna on seisukoht, et jätkuv kliimapoliitika elluviimine ei saa ega tohi toimuda kohaliku looduse ja kodanike huvide arvelt. Igaühel on õigus tervise- ja heaoluvajadustele vastavale keskkonnale, millega tal on oluline puutumus (KeÜS § 23). Ma ei ole mingil tingimusel nõus, et meie elukeskkond ja selle lahutamatuks osaks olev looduskeskkond muudetakse meile tundmatuseks. Hoides tervet mõistust, oma lapsi ja loodust oleme sellisele energiapoliitikale kindlalt vastu.	Arvamuse alusel täiendatakse lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Puhkamisvõimaluste (turismi) temaatika lisatakse „Mõju ettevõtluskeskkonnale“ valdkonna juurde (KSH programmi ptk 5.5). <i>Samas väide Tuuletööstuse rajamine läheb vastuollu arengukava prioriteetidega, korraga ei saa ellu viia vastuolulisi eesmärgi. Maailmast on palju näiteid, kus looduskeskkonna ja loodusväärtuste turism toimib koos taastuenergia tootmisega</i>
12. Elering, 12.05.2025 nr 12-1/2025/393-2	
Planeeringualale jääb Eleringi poolt hallatavaid elektripaigaldisi, mille puhul tuleb arvestada kaitsevööndiga, kus on piiratud tegutseda. Kaitsevööndi ulatus ja kaitsevööndis tegutsemise kord on sätestatud ehitusseadustiku §70 lõike 8 alusel kehtestatud majandus- ja taristuministri määrusega 25.06.2015 nr 73. Kõik ristumised Eleringi taristuga ja kaitsevööndis planeeritavad tegevused tuleb kooskõlastada Eleringiga. Detailsema info või eelprojekti tarbeks tehniliste tingimuste taotlemiseks palume pöörduda Eleringi poole.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, info teadmiseks võetud, Elering on kaasatud planeerimisprotsessi
Juhime teie tähelepanu asjaolule, et lisaks ehitise kaitsevööndist tulenevatele piirangutele peab uute ehitiste kavandamisel arvestama olemasolevate ehitiste ohutuse tagamiseks vajalike meetmetega. Elektrituulikute osas tuleb arvestada nõutavat tuuliku vahekaugust 110 ja 330 kV	

Vinni tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade (DP) ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise (KSH), programmi avalikul väljapanekul esitatud arvamused ja Vinni valla seisukoht nendele

Kooskõlastus /arvamus	Seisukoht
liinidest hetkel kehtiva standardi EVS-EN 50341-2-20:2018 ELEKTRIÕHULIINID VAHELDUVPINGEGA ÜLE 1 kV Osa 2-20: Eesti siseriiklikud erinõuded (SEN) alusel. Nimetatud standardi järgi on vähim horisontaalne kaugus elektrituuliku torni telje ja õhuliini lähima juhtme vahel (tuule puudumisel) tuuliku masti kahekordne kõrgus. Eleringi liinikoridori on tuulepargi ühendusliini jaoks võimalik kasutada, aga kahe liini vaheline kaugus sõltub liinide pingest. Liini telgede vahelised nõutud kaugused: • Kaks 330 kV õhuliini- 40m • 330 kV ja 110 kV õhuliin- 35m • Kaks 110 kV õhuliini- 20m Maakaabli ja 110 kV õhuliini vaheline kaugus on õhuliini teljest kaablini vähemalt 15m. Maakaabli ja 330 kV õhuliini vaheline kaugus on õhuliini teljest kaablini vähemalt 25m. Tuulepargi ühendusliini ja Eleringi liini ühistele mastidele rajamine ei ole lubatud.	
13. Maa- ja Ruumiamet, 19.05.2025 nr 6-3/24/14166-5	
MaRu maaparanduse osakonna hinnangul on Vinni valla tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtades ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise programmis arvestatud maaparandusseadusest tulenevate piirangutega ning maaparandusega kui maa väärtust mõjutava teguriga. Lähtuvalt eeltoodust puuduvad MaRu maaparanduse osakonnal täiendavad ettepanekud Vinni valla tuuleala nr 3 detailplaneeringu lähteseisukohtade ja asjakohaste mõjude, sh keskkonnamõju strateegilise hindamise programmi kohta. Märkime, et antud seisukoht on käsitletav üksnes MaRu kui maaparandustoimingute korraldaja seisukohast.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi, info teadmiseks võetud
14. Lea Nulk	
Kirjutan seoses TU3 planeeritavate uuringutega. Palun uurida ka Mõdriku-Roela oosi mõju müra levikule. Puka küla jääb planeeritava tuulepargi ja oosi vahele. Oleme täheldanud, et oosil on oma mõju. Näiteks, ümberringi muudes külades/alevikes sajab, aga Puka külas mitte.	Arvamuse alusel ei täiendata lähteseisukohtasid ja KSH programmi. Müra modelleerimisel koostatakse piirkonna kohta 3D maastikumudel, mis arvestab ka maapinna reljeefi, sh oosi